

บทเสนอเรื่อง “การเมืองใหม่”

ดร.เทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ (ยุค ศรีอาริยะ) *

ทุกวันนี้ เวลาผมเจอเพื่อนเก่าๆ ที่สนิทกันจำนวนหนึ่ง พวกเขามักจะขอให้ช่วยเขียนงาน “แนวคิดเรื่องการเมืองใหม่” ราวกับว่า นี่...เป็นหน้าที่ทางประวัติศาสตร์ซึ่งผมหลีกเลี่ยงไม่ได้

มีเพื่อนคนหนึ่งนอกจากขอให้เขียนแล้ว แถมยังเพิ่มอีกว่า

“อยากเห็นการเมืองไทยก้าวไปข้างหน้า ไม่ใช่ก้าวถอยหลังเข้าคลองแบบ ๗๐ และ ๓๐”

จำได้ว่า เพื่อนอีกคนหนึ่งก็เสนอด้วย

“...ช่วยคิดแนวทางการเมืองวิถีแบบตะวันออกให้หน่อยเถอะ...”

ผมจำต้องรับปากเพื่อน ๆ ว่าจะช่วยคิดเรื่องนี้ แต่บอกไปว่า

“จะพยายามเขียน เข้าทำแคไหน ก็ไม่รู้ได้”

ครั้งหนึ่ง ผมถูกเพื่อน ๆ ชวนไปให้นำเสนอเรื่องการเมืองใหม่ที่บ้านเพื่อนคนหนึ่ง

หลังจากตกทายกับบรรดามิตรสหายแล้ว เพื่อนคนหนึ่งก็ขอให้ผมเริ่มนำการแลกเปลี่ยน
สัมมนา

ผมกล่าวว่า

“ก่อนอื่น ผมขอปูฐานความเข้าใจเรื่องการเมืองก่อน โดยทั่วไป เราส่วนใหญ่จะเข้าใจคำว่า **การเมือง** จากทฤษฎีตะวันตกซึ่งมักจะเข้าใจการเมืองแบบแยกส่วน ราวกับว่า **การเมือง คือพื้นที่พิเศษ ที่ถือครองโดยชนชั้นผู้ปกครอง** พื้นที่ส่วนนี้มีศูนย์กลางคือ ทำเนียบรัฐบาล สภา และกระทรวงทบวงกรม ต่างๆ นี่คือพื้นที่ที่เป็นศูนย์แห่งอำนาจการปกครอง หรือเรียกว่า ‘**อำนาจรัฐ**’

วิถีคิดเช่นนี้มาจากความเชื่อพื้นฐานว่า **ผู้ถูกปกครองไม่สามารถปกครองตนเองได้ จึงจำเป็นต้องมีฐานะเป็นเพียงไพร่ หรือประชาชน และต้องมีบรรดาเจ้านายคอยดูแล** หรือแม้ในระบบการปกครองที่เรียกว่า **ประชาธิปไตย(รัฐสภา)** ประชาชนทั่วไปก็ยังมีฐานะเป็น ‘**กบ**’ มีสิทธิประชาธิปไตยเฉพาะตอนไปเลือกนายเท่านั้น

หลักคิดนี้ได้กลายเป็นที่มาหรือข้ออ้างของนักลากตั้งทั้งหลายที่ชอบแอบอ้างเสมอว่า หลังเลือกตั้งแล้ว อำนาจในการปกครองทั้งหมดได้กลายเป็นอำนาจของพวกเขาแล้ว ดังนั้น พวกเขาจึงมีสิทธิ์ที่จะใช้อำนาจดังกล่าว ทำอะไรก็ได้ ตามที่พวกเขาต้องการ

ปัจจุบัน เราต้องรื้อถอนแนวคิดการเมืองเก่าทิ้ง โดยหันมาเชื่อว่า ประชาชนไทยสามารถปกครองตัวเองได้ ดังนั้น ทุกพื้นที่และโครงสร้างแห่งอำนาจ ประชาชนต้องมีบทบาท หรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองโดยตรง

* ผู้อำนวยการสถาบันวิถีสถิติศาสตร์

นี่คือ ที่มาของแนวคิดพื้นฐานเรื่อง การเมืองภาคประชาชน แนวคิดการเมืองแบบใหม่นี้จะถือว่า เราทุกคนมีชีวิตอยู่ในโลกของการเมืองและการปกครอง และมีส่วนร่วมโดยตรงกับการปกครองในทุกระดับ

นอกจากนี้ หลักที่ว่า “อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน” นั้น ต้องถือว่า อำนาจนี้ไม่เคยเปลี่ยนมือเลย แม้จะมีการเลือกตั้งแล้วก็ตาม เพราะถือว่า ประชาชนยังคงดำรงอำนาจสูงสุดอยู่ตลอดเวลา

มองในแง่นี้ เราต้องจัดระบบการปกครองแบบใหม่ขึ้น เพื่อให้ประชาชนมีพื้นที่ หรือมีส่วนร่วมโดยตรง และที่สำคัญ ประชาชนทุกคนต้องมีภาระหน้าที่โดยตรงที่จะต้องคอยตรวจสอบควบคุมผู้ปกครองตลอดเวลา ว่าพวกเขาได้ทำหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนหรือไม่

ถ้า ‘ไม่’ ประชาชนย่อมมีสิทธิพื้นฐานที่จะลุกขึ้นมาขับไล่ข้าราชการและรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง เนื่องจากพวกเขาใช้อำนาจรัฐก่อประโยชน์ให้กับตัวเองและพวกพ้องเป็นสำคัญ

สิทธิในการ ‘ท้าทายอำนาจรัฐ’ หรือ ‘กบฏ’ จึงเป็นสิทธิพื้นฐานของประชาชน ภายใต้ระบบประชาธิปไตยแบบนี้

ปัจจุบัน ฝ่ายประชาชนได้ลุกขึ้นมาต่อต้านรัฐหรือผู้นำประเทศ ก็เนื่องจากพวกเขาเข้าใจว่า ระบบการเมืองเก่าเป็นระบบที่สกปรก จำเป็นต้องทำให้สะอาด เนื่องจากมีการแพร่ระบาดของโรคภัย หรือการคอร์รัปชันอย่างหนักหน่วงในระบบการเมืองไทย

การที่ประชาชนเข้ายึดทำเนียบรัฐบาล ถือได้ว่า ‘เป็นการกระทำที่ชอบธรรม’ เพราะที่แท้แล้ว ทำเนียบ นี้ไม่ใช่ของรัฐบาล เจ้าของที่แท้จริงคือ ประชาชน

แนวคิดการเมืองใหม่จึงมีความเชื่อว่า ที่แท้แล้ว ประชาชนไม่ใช่เป็นเพียงกบที่มีหน้าที่เลือกนาย แท้จริงแล้ว ประชาชนคือเจ้านาย เมื่อเจ้านายไม่พอใจลูกจ้าง ย่อมมีสิทธิไล่ลูกจ้างออกจากงานได้

นี่คือ ที่มาส่วนหนึ่งซึ่งก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างนักเลือกตั้งกับภาคประชาชน เพราะประชาชนเชื่อว่า นักเลือกตั้งทั้งหลายกำลังใช้รัฐเพื่อหาประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้อง และในเวลาเดียวกันก็จัดได้ว่าเป็นความขัดแย้งทางด้านความคิดและการเข้าใจด้วยว่าอะไรแน่ คือ ประชาธิปไตย

เพื่อนผมพูดกึ่งแย้งขึ้นว่า

“คุณยุคตอบได้ตรงประเด็นในปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชน แต่ผมคิดว่าวิกฤติการเมืองครั้งนี้ดูจะซับซ้อนกว่านี้มาก”

ผมตอบเขา

“ถูกต้องแล้วครับ เพราะความขัดแย้งครั้งนี้แสดงออกเป็น ความขัดแย้งเชิงซ้อน นอกจากจะเป็นความขัดแย้งที่ก่อรูปขึ้นระหว่างนักการเมืองกับประชาชนแล้ว ยังถือว่าเป็นความขัดแย้งระหว่างชนชั้นนำด้วย”

ผมหยุดพัก คิดสักครู่ และกล่าวต่อ

“เรื่องความขัดแย้งในหมู่ผู้ปกครอง มันยุ่งๆ และค่อนข้างยาวนานนะ เอาละ...ผมจะขอวิเคราะห์ความขัดแย้งนี้ให้ฟังแบบย่อ...สักหน่อย

คุณคงรู้ว่าผมสอนเรื่องระบบโลก ผมเองมองวิกฤติการเมืองไทยในยุคปัจจุบันว่าเป็นส่วนหนึ่งของวิกฤติโลก

ก่อนอื่นผมจะเชื่อมภาพ วิกฤติไทย กับ วิกฤติโลก ให้เป็นหนึ่งเดียวกันเสียก่อน

ขอย้อนภาพไปประมาณ ๒๐ ปีที่ผ่านมา

เริ่มจากระบบโลกก้าวสู่กระแสโลกาภิวัตน์ หัวใจของกระแสโลกาภิวัตน์คือ การที่ทุนโลกสมัยใหม่ในนามของ **ทุนการเงิน** หรือ **ทุนเก็งกำไร** ได้แพร่อำนาจครอบงำโลก โดยมีศูนย์กลางที่สหรัฐอเมริกา (ตลาดเงินและตลาดทุน ที่นิวยอร์ก และที่ลอนดอน)

ผมจำได้ว่า ช่วงนั้น นักวิชาการมากมายตื่นเต็นกับกระแสโลกาภิวัตน์เอามากๆ มีนักวิชาการน้อยคนเหลือเกินที่กล้าตั้งคำถาม หรือมองกระแสนี้ในด้านลบ

กระแสความคลั่งโลกาภิวัตน์ที่แพร่ระบาดสู่ประเทศไทยได้ส่งผลให้ชนชั้นนำไทยในขณะนั้นกลัวจะตกกระแส จึงกล้าเลิกเปิดตลาดการเงินแบบเสรี และดำเนินนโยบายตลาดเสรีตามอย่างอเมริกา

ชนชั้นนำไทยไม่ได้ตระหนักถึงอันตรายว่า หัวใจของกระแสโลกาภิวัตน์อยู่ที่การปล่อยให้ทุนเก็งกำไร (ตลาดทุน และตลาดอสังหาริมทรัพย์) อย่างเสรี จะหนีไม่พ้นที่ต้องเกิดการเคลื่อนไหวตัวของระบบเศรษฐกิจทั้งระบบแบบฟองสบู่ (พอง และแตก)

ช่วงฟองตัวก็จะพองแบบเกินจริง ทั้งทุนต่างชาติและทุนไทยเองก็ร่วมกันหาทางปั่นกำไร ยิ่งปั่นได้เท่าไร ก็สามารถทำกำไรได้เท่านั้น

นอกจากนี้ รัฐเองต้องดำเนินนโยบายทุกอย่างเพื่อสนับสนุนโดยตรงกับการปั่นกำไร หรือเรียกว่า ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ เช่น การกระตุ้นให้คนใช้เงินอนาคต หรือ เป็นหนี้ ใช้นโยบายลดดอกเบี้ย หรือ ด้วยการลงทุนขนาดใหญ่ที่เรียกว่า อภิมหาโครงการ รวมทั้งการนำเอาบรรดารัฐวิสาหกิจต่างๆ ทั้งหมดเข้าตลาดหุ้น

ผู้ที่ได้กำไรจากวิถีเศรษฐกิจแบบนี้ แท้จริงคือ บรรดาทุนเก็งกำไรไร้พรมแดน และ กลุ่มทุนใหม่ของไทย จำนวนหนึ่งที่เริ่มเรียนรู้การหากำไรผ่านขบวนการปั่นกำไร

กำไรแบบใหม่นี้ทำได้ทั้งช่วงเศรษฐกิจพองตัวและช่วงแตกตัว ช่วงพองตัว ทุกฝ่ายจะร่ำรวยโดยทั่วหน้า แต่ช่วงแตกตัว บรรดาผู้คนที่หลงรวยหรือโลภมากจำนวนหนึ่งจะกลายเป็นแมงเม่า พากันล้มจมหรือหายนะ

“การแตกของฟองสบู่” ในเวลาเดียวกันก็คือ วิธีการแสวงหากำไรอีกแบบหนึ่ง ไม่ต่างจาก กระบวนการที่ปลาใหญ่กินปลาเล็กๆ เช่นกัน โดยทำผ่านการเทคโอเวอร์ (Take Over) กิจการขนาดใหญ่ที่ล้มละลาย

คำว่า ปลาใหญ่กินปลาเล็ก ๆ ก็คือการที่ ‘ทุนโลก’ หรือ ‘ทุนเก็งกำไร’ เข้าครอบงำเหนือระบบเศรษฐกิจไทย (ของคนไทย)

ในกรณีของประเทศไทย หลังจากฟองสบู่แตกเมื่อปีพ.ศ.๒๕๔๐ การเทคโอเวอร์ หรือ การเข้ายึดครองทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่ได้เกิดขึ้นกับเศรษฐกิจไทย

ในปี ๔๐ นี้ ทุนไทยขนาดใหญ่ขนาดเล็กจำนวนมากกลายเป็นแมงเม่า พากันล้มจม ล้มละลาย เป็นทิวแถว

แม้แต่ **ทุนเจ้า** (ทุนที่มาจากบรรดาเจ้านายศักดินาเก่าที่หันมาลงทุนด้านอุตสาหกรรมและการธนาคาร) และบรรดานายทุนธนาคาร นายทุนอุตสาหกรรม ซึ่งถือว่าเป็นศูนย์กลางนำของทุนไทยก็ได้รับผลกระทบอย่างหนักเช่นกัน

ดังนั้น ผมคิดว่า ฟองสบู่แตกปี ๔๐ ได้เปิดประวัติศาสตร์การเมืองใหม่

ประวัติศาสตร์ที่ ประชาชนไทย และ ชนชั้นนายทุนไทยจำนวนหนึ่ง เริ่มตั้งคำถามกับทุนโลก และกระแสโลกที่เรียกว่า กระแสโลกาภิวัตน์ ว่าที่แท้ กระแสโลกาภิวัตน์ที่แล้วมานำมาซึ่งความรุ่งเรือง หรือความวิบัติหายนะ กันแน่

วิกฤติใหญ่ครั้งนี้จึงนำไปสู่จุดเปลี่ยนทางความคิดหรือทางปัญญาครั้งประวัติศาสตร์

ชนชั้นนำส่วนหนึ่งไม่เพียงแต่จะตั้งคำถามต่อกระแสโลกาภิวัตน์ พวกเขายังพยายามคิดหาทางออกใหม่ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม

นี่คือ ที่มาของแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เรื่องภูมิปัญญาชาวบ้าน เรื่องภูมิปัญญาตะวันออก และอาจจะรวมไปถึงเรื่องการเมืองใหม่

ลูกศิษย์ผมที่มาร่วมฟังด้วย แสดงความเห็นว่

“เดิมที ผมคิดว่าวิกฤติปี ๔๐ น่าจะเป็นวิกฤติทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ผมไม่คิดว่า นี่คืวิกฤติทางปัญญา และวิกฤติทางยุทธศาสตร์ที่ต้องนำเสนอทางออกใหม่ด้วย”

ผมกล่าวต่อ

“ใช่ แต่ไม่ได้หมายความว่า ชนชั้นนำทั้งหมดเห็นเหมือนกันว่า เมืองไทยต้องแสวงหาทางออกจากกระแสโลกาภิวัตน์นี้ มีชนชั้นนำบางฝ่ายได้รับประโยชน์มากในช่วงฟองสบู่แตก เขายังเชื่อและศรัทธาในกระแสโลกาภิวัตน์อย่างสุดๆ”

เพื่อนคนหนึ่งได้เสริมขึ้นว่

“กลุ่มที่เราเรียกว่า พวกทักษิณนิคส์ น่าจะได้ประโยชน์เต็มๆ เพื่อนๆผมหลายคนทำงานกับคุณทักษิณก็รวยขึ้นในช่วงนี้”

เขาคิดสักพักหนึ่ง และกล่าวต่อ

“โอ้...ผมเข้าใจแล้วว่า ที่แท้วิกฤติฟองสบู่ปี ๔๐ นี่เอง ที่ทำให้เกิดการแบ่งแยกชนชั้นนำไทยเป็น ๒ ฝ่าย”

ผมอาศัยจังหวะนี้เอย “เราลองย้อนคิดกันหน่อย” และตั้งคำถาม

“ตอนที่ฟองสบู่แตก ใคร...เป็นนายก แต่ที่สำคัญกว่าคือ ใคร...เป็นรองนายก”

เพื่อนๆตอบว่า

“คุณทักษิณ”

ผมจึงกล่าวต่อ

“คุณทักษิณมีฐานะเป็นทั้งหัวหน้าพรรคพลังธรรม และในเวลาเดียวกัน ก็ดำรงตำแหน่งรองนายก คุณทักษิณอาจจะมีอิทธิพลเหนือท่านนายกเพราะท่านกลายเป็นแหล่งการเงินใหญ่ หรืออาจเพราะท่านสามารถระดมทุน(ทุนที่ลงทางการเมือง) ได้มากกว่านักการเมืองคนอื่นๆ”

เพื่อนคนหนึ่งในวงสัมมนากล่าวแทรกขึ้นว่า

“อาจารย์กำลังบอกว่า คุณทักษิณอาจจะเป็นนายกตัวจริงหรือ ผมเองก็สงสัยเช่นนั้นเหมือนกัน เพราะแม้แต่รัฐมนตรีที่ดูแลด้านการคลังช่วงนั้น ก็กล่าวได้ว่าเป็นคนของคุณทักษิณ”

เพื่อนคนนี้หยุดคิดสักพัก และกล่าวต่อว่า

“อาจารย์...คงไม่บอกนะว่า...คุณทักษิณอยู่เบื้องหลังการทำให้ฟองสบู่แตกด้วย”

ผมได้แต่ยิ้ม และพูดต่อไป

“กลุ่มคุณทักษิณน่าจะเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจฟองสบู่ดีที่สุด ท่านไม่รู้หรือว่าช่วงฟองสบู่แตกก็หา กำไรมหาศาลได้”

แต่หากเราคิดว่า การหากำไร(ไม่ว่าแบบไหน) ไม่ใช่เรื่องผิด ดังนั้นเราคงโทษคุณทักษิณไม่ได้

มีเรื่องประหลาดมากอยู่เรื่องหนึ่ง นั่นคือ การสั่งปิดสถาบันการเงินพร้อมกันถึงกว่า ๕๐ แห่ง ในช่วงก่อนที่ฟองสบู่กำลังจะแตก”

ถ้าถามผมในแง่ทฤษฎีว่า การจัดการแก้ปัญหาแบบนี้เหมาะสมหรือไม่ ผมคงตอบว่า นี่คือวิธีแก้ปัญหาซึ่งดู ‘ประหลาด ๆ’ อย่างยิ่ง และคงไม่มีใครที่ไหนในโลกเขาทำกัน เพราะเท่ากับ ‘เร่ง’ หรือ ‘กระตุ้น’ การแตกของฟองสบู่

ที่จริงแล้ว ภาครัฐต้องจัดการวิกฤติอย่างรวดเร็ว แต่ต้องนิมนวลที่สุดเท่าที่จะทำได้

การประกาศล้มสถาบันการเงินจำนวนมากเท่ากับ ‘ล้ม’ หรือ ‘หยุดกิจการ’ จำนวนมหาศาลที่ขอเงินกู้จากสถาบันการเงินเหล่านี้ทั้งหมด ทำให้เกิดความปั่นป่วนและความวิตกอย่างรุนแรง ซึ่งเท่ากับ ‘ช่วย’ หรือ ‘เปิด’ ประตูให้นักเก็งกำไรค่าเงินเข้ามาโจมตีค่าเงินบาท

พอนายไชรอส และนักเก็งกำไรค่าเงินเข้ามาโจมตีค่าเงินไทย รัฐไทยทำที่ว่าจะสู้แบบไม่ยอมถอย เสร็จแล้วก็พลิกยอมแพ้แบบง่ายๆ ชนิดที่ไม่มีใครคาดคิด

ค่าเงินบาททรุดตัวลงอย่างหนัก

บรรดาทุนไทยขนาดใหญ่และขนาดเล็กจำนวนมากจึงต้องเผชิญกับหายนะครั้งใหญ่

แปลกใหม่! ผู้กุมอำนาจของรัฐไทยกลายเป็นแนวร่วมด้านกลับให้กับนักแก๊งค์กำไรต่างชาติ และช่วยทุบทำลายทุนไทยด้วยกันเอง

ผมหยุด และตั้งคำถามว่า

“นอกจากทุนแก๊งค์กำไรต่างชาติที่ร่ำรวยขึ้นในช่วงนั้น มีกลุ่มทุนไทยกลุ่มไหนร่ำรวยขึ้นอีก”

ลูกศิษย์ผมคนเดิมเอ่ยขึ้นว่า

“อาจารย์ครับ ผมพอเข้าใจแล้วว่า รากของวิกฤติการเมืองครั้งนี้มาจากไหน”

เขากล่าวต่อ

“บรรดากลุ่มทุนที่ต่อสู้กับทุนทักษิณมิลล์ อย่างเช่นทุนฝ่ายเจ้า อย่างเช่นคุณประชัย อย่างเช่นคุณสนธิ ก็ล้วนแต่ล้มละลายในช่วงนี้ด้วยกันทั้งนั้น

อาจารย์กำลังจะบอกว่า กระแสต้านทุนทักษิณมีรากมาจากกระแสการต้านโลกาภิวัตน์หรือครับ”

ผมอธิบายต่อ

“แม้แต่พลังกลุ่มแรงงานที่ออกมาร่วมขบวนกับพันธมิตร ก็เติบโตขึ้นในช่วงนี้เช่นกัน กลุ่มแรงงานเคลื่อนไหวต่อต้านการนำเข้ากิจการรัฐวิสาหกิจเข้าตลาดหลักทรัพย์”

นี่คือ ที่มาของการประสานกันระหว่าง ฝ่ายแรงงาน กับ ฝ่ายทุน(ทุนไทย) ที่เสียประโยชน์จากวิกฤติปี ๔๐

หลังจากวิกฤติปี ๔๐ ฝ่ายโลกาภิวัตน์ หรือทุนแก๊งค์กำไร ก็เข้ามาครอบงำระบบเศรษฐกิจไทย ผ่านการยึดครองธนาคารและกิจการขนาดใหญ่

หลังจากปี ๔๐ โครงสร้างอำนาจในสังคมไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงโดยที่ฝ่ายทักษิณมิลล์มั่งคั่งขึ้น ในช่วงนี้ฝ่ายทักษิณมิลล์กลายเป็นกลุ่มทุนที่มีทั้งอำนาจและอิทธิพลเหนือกลุ่มทุนอื่นๆในประเทศ

ต่อมา ฝ่ายทักษิณมิลล์ได้ฉกฉวยและใช้ช่วงประวัติศาสตร์นี้ (ในขณะที่ ทุนเก่า คือทุนเจ้าและทุนธนาคาร ที่เคยมีอำนาจเหนือการเมืองไทยตลอด) ถือโอกาสสถาปนาอำนาจเหนือการเมืองไทยหรือรัฐไทย

นี่คือ ที่มาของการสร้างพรรคการเมืองขนาดใหญ่ที่สุดที่เรียกว่า พรรคไทยรักไทย โดยรวมเอาพรรคเล็กๆเข้าร่วมเป็นพรรคเดียวกัน

ต่อมา นโยบายประชานิยมถูกประกาศใช้ เพื่อสร้างรอยเชื่อมโยงระหว่าง ท่านผู้นำ กับประชาชนยากจน รวมทั้งสร้างภาพ ท่านผู้นำแบบนำเดี่ยว ที่เก่งกาจสามารถและรักประชาชนขึ้น

นโยบายนี้ถือว่าประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง จนกล่าวได้ท่านนายกกลายเป็นขวัญใจคนยากจนในชนบทมาถึงทุกวันนี้

หลังการเลือกตั้ง ฝ่ายทักษิณมิลล์เริ่มมีอำนาจเด็ดขาดเหนือรัฐบาล และใช้อำนาจดังกล่าวขยายอำนาจเข้ากุมระบบบริหารราชการ

เกิดระบบราชการใหม่ที่เรียกว่า CEO ขึ้นตรงกับท่านนายก คุณชัยสิทธิ์ ชินวัตร ได้ขึ้นเป็นผบ.ทบ. ระบบตำรวจทั้งหมดหรือเกือบทั้งหมดกลายเป็น กองทัพส่วนตัว และขึ้นตรงกับคุณทักษิณ

ผมจำได้ว่าช่วงเวลานั้น เคยเจอเพื่อนเก่าคนหนึ่งที่อยู่กับพรรคไทยรักไทย ท่านบอกกับผมว่า

“พวกเราพยายามกันมาตั้งแต่เป็นนักศึกษา จนต้องเข้าป่าต่อสู้ แต่ทำอย่างไรก็ไม่สามารถยึดอำนาจรัฐได้ วันนี้พวกผมได้ยึดอำนาจรัฐสำเร็จแล้ว”

ผมได้แต่ยิ้ม และกล่าวตอบท่านว่า

“ไม่ดูง่ายไปหน่อยหรือ”

ทำไมดูง่ายไป เพราะอย่าลืมว่า ที่จริงแล้ว การเปลี่ยนผ่านอำนาจรัฐ จากชนชั้นปกครองกลุ่มหนึ่ง ไปสู่อีกกลุ่มหนึ่ง ถ้าทำอย่างเร่งร้อนมากๆ การเผชิญหน้าระหว่างกลุ่มชนชั้นนำมักจะเกิดขึ้นเสมอ

ผมคิดว่าท่านอดีตนายกมีจุดอ่อนตรงที่ ท่านเป็นคน “ใจร้อน-ใจเร็ว” ทำอะไรก็ต้องให้เสร็จทันใจ

ผมคิดว่า ความใจร้อนใจเร็วนี้เองก่อให้เกิดวิกฤติการเมืองครั้งใหม่ระหว่างกลุ่มชนชั้นนำเก่ากับกลุ่มชนชั้นนำใหม่

ผมหยุดพักจิบน้ำ และกล่าวต่อ

“ถ้าเราเรียนรัฐศาสตร์แบบตะวันตก เราจะเข้าใจว่าเวลาที่ชนชั้นผู้มีอำนาจขัดกัน มักจะเป็นเรื่องของผลประโยชน์ และเรื่องของการแย่งชิงตำแหน่งหน้าที่กันเป็นสำคัญ

แต่การเมืองไทยมักจะก้าวไปเกินกว่าการอธิบายโดยทฤษฎีตะวันตก มีเรื่องบางเรื่องราวที่พูดแล้ว คนทั่วไปจะไม่เชื่อว่า ‘จริง’

คนที่ขึ้นมาใช้อำนาจหรือมีฐานะเป็นนายก และเชื่อว่าท่านเองก็มีบุญญาวิชาสนาสายสูงยิ่ง จะเริ่ม “หลงอำนาจและวาสนา”

ศาสตร์พุทธมีคำว่า โลก โกรธ และคำทำยสุดว่า ความหลง ความจริงคำว่าความหลงนี้หนักกว่าที่ โลกและโกรธ

สาเหตุที่ หลงวาสนาและอำนาจ เพราะผู้มีอำนาจมักจะถูกห้อมล้อมด้วยบรรดานักการเมืองเลวๆ ที่ชอบเข้ามาห้อมล้อมเจ้านาย นายจึงกลายเป็นศูนย์รวมของปรากฏการณ์ที่เรียกว่า ฝนตกชุกหนาไหล คนจัญไรมาพบกัน

ลูกน้องจะช่วยกันสรรเสริญเยินยอเจ้านายทุกคำเข้า

ผู้นำไทยมักจะถามตัวเองว่า “ชาติก่อน ท่านเป็นใคร”

ลูกน้องเลวๆ ก็ต้องบอกว่า “ชาติที่แล้วท่านน่าจะเป็นกษัตริย์กลับชาติมาเกิด”

ผมถามเพื่อนๆ ในวงสนทนาว่า

“ถ้าพวกเราจะต้องตอบว่า อดีตชาติท่านเป็นใคร เราจะตอบว่า...เป็นใคร”

เพื่อนๆ ตอบเป็นเสียงเดียวกันว่า

“ตากลืน”

ผมได้แต่กล่าวต่อไป

อาจเพราะชื่อ **ทักษิณ** และ **ตากลืน** คล้ายกัน หรือเพราะตัวเขียนภาษาอังกฤษเป็นแบบเดียวกัน และอีกอย่างหนึ่งที่ทั้งสองท่านก็เป็นคนจีนด้วยกันทั้งคู่ เพื่อยืนยันให้ท่านผู้นำเชื่อ บรรดาโหราจารย์หรือหมอดูทั้งหลายก็ช่วยกันแสดงบทบาท

ไม่เชื่อ...ก็ต้องเชื่อ เพราะหลายคนพูดแบบเดียวกัน

เพื่อให้แน่ใจขึ้นอีก ท่านได้เดินทางไปหาหมอดูตาบอดที่โด่งดังอย่างยิ่งที่ประเทศพม่านามว่า อี
ตอ

แต่ความเชื่อว่า อดีตชาติท่าน คือ พระเจ้าตากกลับชาติมาเกิด ไม่ใช่เรื่องปรกตินักเพราะเท่ากับท่านเกิดมาเพื่อ.....เพราะผมพูดไม่ได้

นี่คือ อภิมหาหลง

อภิมหาหลงแบบนี้ จึงกลายเป็นชนวนและที่มาของสงครามที่ผมเรียกว่า **สงครามทวิภพ**

อย่าลืมว่า ความเชื่อเรื่องนี้แม้จะเป็น ‘เรื่องลับ’ แต่ความลับทั้งหลายไม่เคยมีหรือดำรงอยู่จริงในสังคมไทย

เมื่อไปหลงเชื่อเรื่องอดีตชาติ ไม่ว่าตั้งใจหรือไม่ก็ตาม การคิดสร้างเมืองหลวงใหม่(สุวรรณภูมิ) การคิดตั้งสังฆราชของคหใหม่ และเรื่องราวเกี่ยวกับกรณีวัดพระแก้ว ก็ยิ่งทำให้ความขัดแย้งหรือความสงสัยเรื่องนี้ขยายตัวไปกว้าง

จริง หรือไม่จริง...การซุบซิบกันในเรื่องนี้ได้แพร่ระบาดออกไป สงครามทวิภพก็หลีกเลี่ยงได้ยาก นอกจากนี้ การหลงอำนาจวาสนามากจะไม่ก่อเกิดขึ้นเฉพาะในเรื่องมิตีความเชื่อและสงครามข้ามภพข้ามชาติเท่านั้น ในเวลาเดียวกันได้เกิดปรากฏการณ์ที่นักรัฐศาสตร์เรียกว่า **Absolute Power** จะกลายเป็นที่มาของ **Absolute Corrupt**

เพื่อเสริมอำนาจที่ส่วนตัวใหญ่ให้มันคงยิ่งขึ้น ท่านได้สร้าง ‘รัฐตำรวจ’ ขึ้น

ขบวนการปราบปรามยาเสพติดโดย **วิธีฆ่าตัดตอน** และ **การอุ้มฆ่าผู้คน** ได้กลายเป็นที่มาของฐานอำนาจการเมืองใหม่ และกลายเป็นอำนาจพิเศษเหนือรัฐธรรมนูญ และเหนือระบอบที่เรียกว่า ‘ประชาธิปไตย’

แม้แต่กรณีภาคใต้ มีเรื่องเล่าลือกันว่า

ท่านถามท่านองว่า “พวกชั่วๆ มีเท่าไร” คำตอบคือ “ประมาณ ๔๐ ถึง ๕๐” ท่านก็บอกว่า “ให้จัดการให้หมด”

ทหารไม่จัดการเพราะรู้ว่าถ้าทำเท่ากับทำผิดกฎหมายบ้านเมือง ท่านก็ส่งตำรวจไปจัดการเอง

เมื่อท่านผู้นำมีอำนาจสูงสุด ใครเล่าจะกล้าท้าทาย
นอกจากนี้ ผู้นำที่รวยมากๆ มักหลงคิดไปว่าสามารถใช้เงินซื้อได้ทุกอย่าง
ใช้เงินซื้อหมด ซื้อทั้ง ส.ส. และ ก.ก.ต. องค์การอิสระต่างๆ รวมทั้งศาล และตามด้วยความ
พยายามซื้อสื่อที่มีอิทธิพล (มติชน และผู้จัดการ) ไว้ในมือ

เมื่อเชื่อว่ามีความอำนาจสูงสุดและสามารถคุมได้ทุกอย่างแล้ว เรื่องราวที่เรียกว่า โคตรโกง ก็
เริ่มผุดขึ้น

ยังมีลูกน้องเลวๆ จำนวนมาก การโกงก็ทำกันอย่างเป็นขบวนการ

กล่าวอย่างสรุปคือ ท่านมีทั้งรัฐตำรวจส่วนตัวของท่านเอง มีกำลังทหารรุ่น ๑๐ ซึ่งกำลังจะขึ้นมา
มีอำนาจ ท่านสามารถกุมข้าราชการไว้ใ้ในมือเกือบทั้งหมดผ่านระบบ CEO ท่านมีสื่ออยู่ในมือจำนวน
มาก ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และที่สำคัญยิ่ง ท่านสามารถระดมทุนได้อย่างมหาศาลเหนือกว่า
นายทุนคนอื่นๆ ทั้งหมด

ถ้าเราดูคิดและตั้งคำถามแบบง่ายๆ ว่า ระบบการเมืองแบบธนธิปไตย ระบบ
ปกครองแบบ CEO และรัฐตำรวจที่สามารถอุ้มฆ่าที่ขึ้นตรงต่อท่านนายก

“ระบบการเมืองการปกครองแบบนี้คือ ระบบประชาธิปไตย หรือไม่”

คำตอบสั้นๆ คือ “ไม่”

ผมได้ย้อนถามเพื่อนๆ ในกลุ่มสัมมนาว่า “ใครบ้าง...คิดว่า นี่คื่ระบบประชาธิปไตย” และผมก็
กล่าวต่อไป

“คนไทยส่วนหนึ่งมักจะหลงชอบระบบแบบนี้ เพราะเรามักจะเชื่อว่า ผู้นำต้องเด็ดขาดดี ทำ
อะไรทันใจ ไม่ต่างจากสมัยก่อนที่คนไทยหลงชอบจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

แต่เราต้องไม่ลืมว่า ยุคจอมพลสฤษดิ์ ก็จบลงด้วยเรื่องราวการคอร์รัปชั่นครั้งประวัติศาสตร์ จาก
ผู้นำที่ยิ่งใหญ่กลายเป็นเพียง ทหาราชโกงกินแผ่นดิน”

ดังนั้น หลักพื้นฐานของลัทธิประชาธิปไตย จึงอยู่ที่ว่า จะควบคุมไม่ให้เกิดระบบหรือ
ระบบที่เรียกว่า ABSOLUTE POWER ได้อย่างไร

นี่คือ ที่มาของแนวคิดเรื่องระบบการดุลอำนาจระหว่างฝ่ายบริหาร ฝ่ายตุลาการ และ
ฝ่ายนิติบัญญัติ และการสร้างระบบการเมืองแบบกระจายอำนาจ

ที่มาของขบวนการต่อต้านทักษิณนิคส์

เพื่อนคนหนึ่งได้ตั้งคำถามขึ้นใหม่

“อาจารย์ช่วยเล่าที่มาของขบวนการต่อต้านคุณทักษิณให้ฟังสักหน่อยเถอะ”

ผมเริ่มว่า

“ความจริงแล้ว ‘ขบวนการต่อต้านทักษิณมิคส์’ ไม่ได้เริ่มจากปรากฏการณ์สนธิ แต่ก่อ
เกิดขึ้นมาก่อนปรากฏการณ์สนธิประมาณ ๔ ปี

ขบวนการนี้เริ่มก่อตัวขึ้นจากนักวิชาการ

นักวิชาการทางเศรษฐศาสตร์การเมืองบางท่าน อย่างเช่น ท่านอาจารย์ผาสุก พงษ์ไพจิตร และ
อาจารย์สังศิต พิริยะรังสรรค์ เริ่มเขียนและวิเคราะห์เรื่อง **ผลประโยชน์ทับซ้อน** ตามด้วย **การวิพากษ์
นโยบายเศรษฐกิจ** ของท่านอาจารย์วิทยากร เชียงกูล

ต่อมา เรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนก็ถูกเปิดเผยขึ้น และถูกทำให้โด่งดังมากขึ้นจากงานของ
อาจารย์ เจิมศักดิ์ และอาจารย์ธีรยุทธ บุญมี เรื่อง **โคตรโกง** หรือ **การคอร์รัปชันแบบครบวงจร** หรือ
พูดอีกอย่างหนึ่งก็คือ ระบบการเมืองผ่านการเลือกตั้งทั้งหมดได้กลายเป็นขบวนการหาประโยชน์ขนาดใหญ่
ของกลุ่มทุนใหม่ ที่ประสานประโยชน์กับนักการเมืองที่กินเมืองระดับท้องถิ่น ปรากฏการณ์นี้ก่อผล
หนักหน่วงให้กับระบบการเมืองทั้งระบบ (ระดับประเทศและระดับท้องถิ่น) กลายเป็นระบบคอร์รัปชัน ซึ่ง
จะนำประเทศก้าวสู่หายนะใหญ่ในอนาคต

ผมเองสมัยนั้น มีฐานะเป็น ผอ.สถาบันวิติธรรมณ์ ผมเริ่มตั้งประเด็นเรื่อง **การก่อตัวขึ้นของระบบ
เผด็จอำนาจสมัยใหม่** ที่เรียกกันต่อมาว่า “รัฐตำรวจ”

ผมชี้ให้เห็นว่า การปราบยาเสพติด (ที่เรียกว่าการอุ้มฆ่าเกือบ ๒๐๐๐ กว่าศพ) ซึ่งคน
ทั่วไปยกย่องกันทั้งประเทศว่าเป็นเรื่องดีงาม ที่แท้แล้วคือ **การฉีกรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ** และ
การทำลายระบอบประชาธิปไตยโดยพื้นฐาน เพราะเท่ากับระบบการเมืองไทยสร้างอำนาจ
เถื่อนแบบเผด็จการขึ้นที่ใจกลางระบอบการเมืองการปกครอง

ในระยะยาว อำนาจนี้จะกลายเป็น ‘**อำนาจพิเศษ**’ เหนือรัฐไทย และจะสร้างอำนาจ ‘**รัฐ
ทรราช**’แบบขึ้นต่อบุคคลเพียงคนเดียว นี่...จะสร้างปัญหาใหญ่ในอนาคต

แนวคิดของผมได้เริ่มปรากฏเป็นจริงขึ้น หลังจากมีการสังอุ้มและฆ่าบรรดาผู้นำประชาชนในเขต
๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

๓ จังหวัดภาคใต้ จิงลูกเป็นไฟมาจนทุกวันนี้

ในช่วงเวลานั้น ขบวนการวิพากษ์วิจารณ์ทักษิณมิคส์ เริ่มขยายตัวจากภาควิชาการสู่ภาค
สื่อสารมวลชน

หลังจากนั้นไม่นาน สื่อที่มีบทบาทสำคัญ ๒ ฉบับ คือ หนังสือพิมพ์มติชน และ หนังสือพิมพ์
ผู้จัดการ กลายเป็นจุดสนใจเพราะสื่อทั้งสองแสดงบทบาทเป็นตัวเชื่อมสำคัญระหว่างแนวคิดของบรรดา
นักวิชาการ(ขอวิจารณ์)กับภาคประชาชน

ต่อมา ความพยายามจะซื้อหนังสือพิมพ์มติชนและความพยายามที่จะสร้างพันธมิตรใหม่กับ
หนังสือพิมพ์ผู้จัดการเริ่มปรากฏขึ้น

ผมคงไม่เล่าต่อ เพราะหลังจากนั้นไม่นานก็เกิด **ปรากฏการณ์สนธิ** ซึ่งทุกคนคงหารายละเอียด
เรื่องนี้ได้เพราะมีงานมากมายเหลือเกินที่ออกมาอธิบายปรากฏการณ์สนธิในแง่มุมต่างๆกัน

ลูกศิษย์อีกคนหนึ่งซึ่งเคยเรียนกับผมคงเกรงว่า สิ่งที่ผมนำเสนอจะไม่ครอบคลุมเรื่องความขัดแย้ง และการก่อเกิดขบวนการด้านทักษิณ เขาจึงช่วยขยายความต่อ

“อาจารย์เคยสอนผมว่า เวลาเกิดความขัดแย้งขึ้น มักจะมีความซ้อนทับของความขัดแย้ง อย่างน้อย ๒ ระดับ

ระดับแรก คือเรื่องราวที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เช่น เรื่องโคตรโกง และ เรื่องรัฐตำรวจที่ให้สิทธิพิเศษในการเช่าผู้คนตามที่ท่านผู้นำต้องการ

อีกระดับ (ในระดับที่ลึกกว่า) คือความขัดแย้งที่เกิดจากการเข้ามาของกระแสโลกาภิวัตน์ จนก่อให้เกิดกระแสต่อต้านโลกาภิวัตน์จากภาคประชาชน อย่างเช่น การต่อต้านนโยบายตลาดเสรี และนโยบายเรื่อง FTA

ในขณะเดียวกัน ก็เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชนชั้นนำที่เคยมีอำนาจเหนือรัฐมาก่อน นั่นคือกลุ่มทุนเจ้าและทุนธนาคาร กับ กลุ่มทุนใหม่ (หรือที่เราเรียกว่า ทักษิณมิกส์) ที่หันไปหากำไรแบบการปั่นกำไร

เมื่อพองสบู่แตกปี ๔๐ กลุ่มทุนที่ครองอำนาจรัฐอยู่ก่อนได้รับผลกระทบอย่างหนัก จึงเริ่มหันกลับไปตั้งคำถามกับกระแสโลกาภิวัตน์

นอกจากนี้ ฝ่ายชนชั้นนำเก่าเริ่มสงสัยว่าผู้ที่อยู่เบื้องหลังการทำให้พองสบู่แตกคือ กลุ่มที่เราเรียกว่า ทักษิณมิกส์”

ผมชมเขาว่า

“สรุปได้ดีทีเดียว” และขยายความต่อจากนั้น

“สิ่งที่แปลกก็คือ ระเบิดลูกแรกที่ทำลายทักษิณมิกส์ เริ่มจากการเคลื่อนไหวของหลวงตามหาบัวและพระวัดป่า ซึ่งออกมาคัดค้านเรื่องการจัดตั้งสังฆราชซ้อนสังฆราชของค์เก่า

ถ้าเราคิดแบบผ่านๆ ก็น่าจะเป็นเรื่องเล็กๆ แต่เรื่องนี้จะดูไม่เล็กเลย ถ้าเข้าใจเรื่องนี้ในเชิงประวัติศาสตร์วัฒนธรรม เพราะอำนาจนี้เดิมทีถือเป็น **อำนาจเฉพาะ** ที่เกี่ยวเนื่องกับบทบาทของสถาบันกษัตริย์กับสถาบันสูงสุดทางศาสนา

มองในแง่นี้ รัฐบาลไม่น่าจะมีสิทธิเข้าไปยุ่งเกี่ยว หรือ ถ้าหากจะแต่งตั้งใครขึ้นมาแทน ก็น่าจะขอความเห็นจากทางสถาบันฯ และจากท่านสังฆราชของค์ที่ยังดำรงอยู่ก่อน

การทำหน้าที่แต่งตั้งดังกล่าวก็เท่ากับว่า ท่านนายกและรัฐบาลได้เข้ามาทำหน้าที่เป็นสถาบันสูงสุดแห่งชาติ และมีอำนาจเหนือสถาบันศาสนาของชาติ ในเวลาเดียวกัน

ปรากฏการณ์สนธิ และการเคลื่อนไหวของหลวงตามหาบัว จึงไม่เพียงเป็นปรากฏการณ์ทางการเมืองลอยๆ แต่เกี่ยวเนื่องกับเรื่องพระราชอำนาจโดยตรง เมื่อรวมเรื่องสงครามที่เรียกว่า สงครามทวิภพ ต้องถือว่า นี่เป็นการจุดชนวนระเบิด ที่ส่งผลทำให้ความขัดแย้งเดิมซึ่งซ่อนตัวอยู่ทั้งหมดให้ระเบิดออก รวมทั้งดึงเอาความขัดแย้งใหม่ๆ เข้ามาประกอบประสานเข้าด้วยกัน

ขบวนการพันธมิตรจึงเป็นขบวนการแนวร่วมที่ประหลาดจริงๆ ที่ดูแล้ว ด้านหนึ่งจะสุดๆแบบ
เจ้านิยม ประสานกับขบวนการต้านโลกาภิวัตน์ รวมตัวกับขบวนการด้านการเมืองสกปรก และขบวนการ
ระบบทรวราชใหม่ (หรือรัฐตำรวจ)”

ผมเล่าต่อว่า

มีเพื่อนนักวิชาการคนหนึ่งเข้าใจว่าขบวนการแบบนี้ น่าจะถือว่าเป็น ขบวนการประชาชนแบบฝ่าย
ขวาตกขอบและอนุรักษนิยมสุดขีด

ผมตอบเพื่อนว่า

นี่คือ การเมืองแบบไทยๆ ไม่จำเป็นต้องมีในตำราตะวันตก

ทฤษฎีซ้ายและขวาของตะวันตก เดียวนี้...น่าจะโบราณไปแล้ว จะมีประโยชน์อย่างยั้งก็ในยุคที่
โลกแบ่งออกเป็น ๒ ค่าย คือ ทุนนิยม กับ สังคมนิยม

ส่วนคำว่า อนุรักษนิยม ในอดีตมักจะเข้าใจว่าเป็นเรื่องไม่ดี หรือเรื่องโบราณและล้าหลัง

แต่วันนี้ คำว่า ‘อนุรักษนิยม’ กำลังเป็นคำยอดฮิต และน่าจะมองว่าเป็นเรื่องที่ดีได้
เพราะคนไทยเริ่มเห็นค่าของการอนุรักษ์ธรรมชาติ และการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่ดีงามแบบ
เก่าๆ

หลักยุทธศาสตร์.....‘ฟ้า’ กับ ‘ดิน’ ประสานเป็นหนึ่ง

เพื่อนคนหนึ่งซึ่งเคยร่วมต่อสู้ในป่า กล่าวขึ้นว่า

“ผมเคยไปร่วมชุมนุมกับพวกพันธมิตร ถูกเพื่อนๆหลายคนประณามว่า กลายเป็นพวกเจ้านิยม
และได้ล้มเหตุการณ์ ๖ ตุลาไปแล้ว

ถ้าอาจารย์โดนตั้งคำถามแบบนี้ อาจารย์จะตอบอย่างไร”

ผมยิ้มและรู้สึกเห็นใจ ตอบเขาว่า

“เรื่องราวความรุนแรงในอดีต ทุกเหตุการณ์ล้วนมีที่มาและที่ไปซึ่งค่อนข้างสลับซับซ้อนกว่าที่เรา
คิด แต่เราชอบเข้าใจอะไรกันแบบง่ายๆ อย่างเช่น เทียวหาคนชั่วขึ้นมาคนหนึ่ง โดยมากมักจะเป็นฝ่ายที่
อยู่ตรงข้ามเรา อย่างเช่น คุณสมัคร แล้วก็ประณามหรือโยนความผิดทั้งหมดให้กับคนใดคนหนึ่งเท่านั้น

การเข้าใจโลกแบบนี้ถือว่าเป็นความเข้าใจของคนที่มีจิตติดหลงในความเกลียดแบบไม่ยอม
เลิก

ชาวพุทธมักจะสอนว่า เราก็คือ เขา เขาก็คือ เรา

หากเราทำร้ายผู้อื่น ที่แท้ก็การทำร้ายตัวเรา นั่นเอง

สงครามระหว่างมนุษย์ที่แท้แล้วล้วนเกิดจากการติดหลงในอวิชชา ฐานคิดของหลักอวิชชาคือ ที่มาแห่งการแยกเขาแยกเรา แยกคนเป็นกลุ่มๆ เป็นชั้นชน และทุกคนเข้าใจว่า ทุกคน หรือแม้แต่คนรอบๆข้างเรา คือ ศัตรู

เมื่อเรามองโลกเช่นนี้ เราจะแบ่งโลกเป็น ฝ่ายมิตร และ ฝ่ายศัตรู

เหตุการณ์ ๒ ตุลาคม ก่อเกิดขึ้นจากการติดหลงในอวิชชาและความเชื่อในวัฒนธรรมสงคราม

ฝ่ายหนึ่งหันไปหลงเชื่อความคิดแบบฝ่ายซ้ายอย่างสุดๆ เชื่อว่าต้องทำสงครามทางชนชั้น ล้มล้างชนชั้นผู้มีอำนาจด้วยการใช้ความรุนแรง ส่วนอีกฝ่ายผู้มีอำนาจก็เชื่อแบบขวาสุดๆว่าต้องฆ่าฝ่ายซ้ายให้หมดแผ่นดิน

ซ้ายประกาศสงครามทางชนชั้น ขวาก็ต้องพิฆาตซ้าย

ใครเล่าผิด ใครเล่าถูก หรือว่าทั้ง ๒ ฝ่ายล้วนหลงผิด และติดหลง(คลั่งความเป็นซ้ายและเป็นขวา) ด้วยกันทั้งคู่

ย้อนไปในช่วงนั้น ยังไม่มีใครตั้งคำถามต่อทฤษฎีต่างๆ ‘ซ้าย’ หรือ ‘ขวา’

ไม่ว่า ‘ซ้าย’ หรือ ‘ขวา’ เหล่านี้ที่แท้แล้วก็ถูกผลิตขึ้นมาจากโลกตะวันตก และพวกเราสมัยนั้น ต่างก็หลงติดหลงเชื่อบรรดาทฤษฎีเหล่านี้ว่า เป็นวิทยาศาสตร์ หรือ เป็นความจริงแท้ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

คำว่า ศาสตร์ แปลว่า ความจริงที่ได้รับการพิสูจน์แล้ว ยืนยันได้ และใช้ได้ทุกแห่งทุกที่

คนที่หลงใหลศาสตร์ตะวันตกทั้งหมดจึงกลายเป็นพวกสุดขั้วแบบหนึ่งแบบใดทั้งนั้น

พุทธได้เสนอแนวคิดแบบพุทธที่มีค่ามากคือ **หลักว่าด้วยมัชฌิมาปฏิปทา** หรือ **ทางสายกลาง** อย่าหลงติดและคิดแบบสุดขั้ว พุทธสอนเราเสมอว่า มนุษย์ที่เกิดมาไม่ว่าจะยืนอยู่ ณ ตำแหน่งแห่งที่ใด ก็คือ เพื่อนร่วมทุกข์ด้วยกันทั้งนั้น

ไม่มีคำว่า ‘ศัตรู’ ในความเชื่อทางพุทธ

คนเราแม้จะเกิดในชนชั้นที่แตกต่างกัน ก็ไม่จำเป็นต้องทำสงครามกัน

แต่ฐานที่มาของวัฒนธรรมตะวันตกนั้น มาจากวัฒนธรรมชนเผ่าที่มีชีวิตอยู่กับสงคราม คนตะวันตกขึ้นมาเป็นใหญ่เหนือระบบโลกได้ ก็เนื่องจากทำสงครามไล่ล่าอาณานิคม

ฐานคิดหลักของทฤษฎีตะวันตก ไม่ว่า **ทฤษฎีฝ่ายซ้าย** หรือ **ทฤษฎีฝ่ายขวา** ต่างตั้งอยู่บนฐานคิดเรื่องการวิวัฒนาการ ซึ่งเกิดจากการต่อสู้แบบปฏิวัติหรือการทำสงคราม

ฝ่ายขวาชื่นชอบ **การปฏิวัติประชาธิปไตย** มากๆ จึงชื่นชอบการล้มล้างสถาบันกษัตริย์เอามากๆ ส่วนฝ่ายซ้ายก็หลงชื่นชม **การปฏิวัติสังคมนิยม** ล้มล้างระบบทุนนิยมด้วยความรุนแรง

เราจึงหลงยกย่องสรรเสริญมรรควิธี “การใช้ความรุนแรง” เพราะถือว่า นี่คือนรรควิธี ซึ่งเป็นหัวใจของคำว่า ‘การปฏิวัติ’

นอกจากนี้ แนวคิดแบบวิวัฒนาการของตะวันตก จะอธิบายความเชื่อด้านแนวคิดเชิงวิวัฒนาการนั้น สิ่งที่เกิดกำเนิดในอดีตล้วนล้าหลังหรือโบราณ จำเป็นต้องถูกล้มล้างให้สิ้นซาก

ปฏิวัติล้มล้างสิ่งเก่า และแทนที่ ‘สิ่งเก่า’ ด้วย ‘สิ่งใหม่’

จุดอ่อนสำคัญของแนวคิดนี้ก็คือ การมองข้าม “ค่า” ของแนวคิดแบบเก่าๆ และของเก่าๆ

สิ่งเก่าๆ เหล่านี้อาจจะโบราณจริง แต่อาจกลับมีค่า ‘มหาศาล’ ในปัจจุบัน

บางสิ่งนั้น แม้เกิดขึ้นมานานมาแล้วนับพันๆ ปี ก็ยังใช้ประโยชน์ได้ในปัจจุบัน ตัวอย่างเช่น ความเชื่อทางปรัชญา และความเชื่อทางศาสนา ไม่ว่าจะเป็น พุทธ หรือ เต๋า ยังคงสืบทอดจากอดีตมาถึงปัจจุบัน ได้และน่าจะดำรงอยู่ต่อไปในอนาคต

มองในแง่นี้ เราคงต้องทำความเข้าใจว่า สิ่งหนึ่งจะมีค่า หรือ ‘ดำรงอยู่’ หรือไม่ นั้นไม่น่าจะเกี่ยวกับว่า สิ่งนั้นก่อเกิดขึ้นในสมัยโบราณหรือไม่ แต่น่าจะอยู่ที่ ค่าของสิ่งนั้นสามารถนำมาปรับใช้ความจริงในปัจจุบันหรือในอนาคตได้หรือไม่

จนถึงวันนี้ สถาบันกษัตริย์ ทั้ๆที่เป็นสถาบันโบราณก็ยังคงดำรงอยู่ข้ามยุคสมัยมาได้ เพราะคนปัจจุบันรู้วิธีที่จะนำเอาสถาบันแบบเก่านี้มาใช้ประโยชน์สำหรับโลกปัจจุบัน

ในช่วงแรกๆ ที่มีการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณนิคมิตส์ ผมถูกเพื่อนคนหนึ่งถาม ‘ทำไมจึงวิพากษ์กลุ่มทักษิณนิคมิตส์’ เขาเชื่อว่า ‘กลุ่มทุนนี้คือกลุ่มทุนใหม่ เมื่อใหม่ ต้องก้าวหน้าที่สุด’

ผมตอบเขาสั้นๆ ‘อย่าคิดแบบง่ายๆ ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ต้องดีและก้าวหน้าที่สุด อะไรดี หรือไม่ดี อยู่ที่เราต้องแยกแยะและศึกษา หรือทำความเข้าใจลักษณะเฉพาะของทุนในแต่ละแบบให้ดี’

ทุนโลกาภิวัตน์ และทักษิณนิคมิตส์ คือ ระบบทุนที่เคลื่อนไหวด้วย “ความโลภอย่างอภิมหาโลภ”

นี่คือ การพัฒนาแบบสุดขั้วแบบหนึ่ง

ยิ่งเติบโตใหญ่ขึ้นเท่าไร จะทำให้เกิดการเสียดุลอย่างยิ่ง และจะหันกลับมาทำลายระบบการผลิตจริง รวมทั้งจะนำมาซึ่งหายนะและวิกฤติขนาดใหญ่

ดังนั้นคำว่า ‘ทุนใหม่’ ไม่ใช่ทุนที่ดี มีค่า และงดงามเสมอไป

หรือกล่าวได้ว่า นี่คือ ‘ทุนที่อันตราย’ อันตรายและเลวร้ายกว่าทุนเก่าๆ เสียอีก

เพื่อนผู้ตั้งประเด็นถามครั้งแรกได้ถามว่า

“แล้ว....จะสู้กับทักษิณนิคมิตส์ได้อย่างไร”

ผมตอบเขาว่า “สู้ด้วยสันติธรรม (เผยแพร่ความจริง) ผสานกับยุทธศาสตร์ ‘พลังฟ้า’ และ ‘พลังดิน’ ต้องเป็นหนึ่งเดียวกัน

หากเป็นหนึ่งเดียวกันได้...ก็ชนะได้”

อะไรคือ การเมืองเก่าที่เน่าสนิท

เพื่อนคนหนึ่งกลัวว่าผมจะพูดนอกประเด็นไปมาก จึงตั้งประเด็นถาม

“คุณยุครับ อะไร คือ การเมืองใหม่”

ผมตอบว่า

ก่อนที่จะเราจะเข้าใจว่า *อะไรคือ การเมืองใหม่* เราน่าจะย้อนประวัติศาสตร์ให้เห็นภาพระบบการเมืองเก่าเสียก่อนว่าเป็นอย่างไร มีจุดอ่อนตรงไหน

ในช่วงล่าอาณานิคม ชนชั้นนำในสังคมไทยสมัยนั้นเริ่มตระหนักว่า โลกตะวันตก คือ ศูนย์กลางแห่งอารยธรรม เราจึงส่งคนไทยจำนวนหนึ่งไปเรียนรู้และศึกษาอารยธรรมใหม่

ดังนั้น แนวคิดทางการเมืองและการปกครองแบบตะวันตกได้แพร่เข้ามา และส่งผลต่อมาทำให้ประเทศไทยเกิดการปฏิรูประบบการเมืองใหม่ทั้งระบบ

ช่วงเวลานั้น ชนชั้นนำไทยรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกในแง่การสร้างระบบการเมืองการปกครองสมัยใหม่ที่เรียกว่า การสร้างรัฐชาติสมัยที่มีพรมแดนแน่นอน เข้ามา

เราได้เลือกเอาวิธีการสร้างระบบการเมืองการปกครองขนาดใหญ่ เรียกได้ว่าใหญ่มาก และรวมศูนย์อำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง

ผมขอเรียกตัวระบบการเมืองการปกครองนี้ว่า **รัฐราชการ** รัฐราชการดังกล่าวในเวลาต่อมาได้เอื้อต่อการขึ้นมามีอำนาจของข้าราชการ อย่างเช่น ทหาร หรือ ตำรวจ

ขณะเดียวกัน เราก็รับความเชื่อที่เรียกว่า **ประชาธิปไตยตัวแทน** เข้ามาด้วย จึงมีความพยายามสร้างและสถาปนาระบบการเมืองที่ผ่านการเลือกตั้ง วางไว้ ณ ตำแหน่งศูนย์กลางนำ หรือ ทำหน้าที่ควบคุมรัฐราชการอีกทอดหนึ่ง

ช่วงที่ผ่านมา **ไม่มีใครตั้งคำถามว่า การสร้างรัฐราชการขนาดใหญ่ กับ แนวคิดเรื่องประชาธิปไตย ไม่สามารถดำรงอยู่ และพัฒนาควบคู่กันได้**

เหตุผลเพราะการสร้างรัฐขนาดใหญ่ (ใหญ่มาก) และเต็มไปด้วยระบบกฎหมาย กฎเกณฑ์มากมาย ที่แท้คือการสร้างอำนาจขนาดใหญ่ซึ่งทำหน้าที่(ปกครอง) ครอบหัวประชาชน

หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ ในสมัยนั้น เราคิดเพียงแต่ว่า การสร้างระบอบการเลือกตั้ง และสภา (สิ่งที่เรียกว่า ประชาธิปไตย) ขึ้นบนยอดของระบบการเมืองการปกครอง(ขนาดใหญ่) นี่ก็คือ การสร้างระบอบประชาธิปไตยแล้ว

เราลืมคิดไปว่า ระบอบประชาธิปไตยสร้างขึ้นจากบนลงล่างด้านเดียวไม่ได้ แต่ต้องวางฐานรากที่มั่นคงขึ้นในระดับชุมชน และเมือง เพราะระบอบประชาธิปไตยคือ ระบอบการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน

หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ ประชาชนต้องเรียนรู้ที่จะปกครองตนเอง ไม่ใช่เรียนรู้เป็นเพียงแค่ผู้ถูกปกครอง หรือ มีฐานะเพียงกบ และมีเพียงหน้าที่เลือกนาย

หากเปรียบประชาธิปไตยเหมือนต้นไม้ ถ้ารากฐานไม่แข็งแรง ต้นไม้ประชาธิปไตยที่โตเฉพาะหัวหรือที่ยอดอย่างเดียวก็จะดำรงอยู่ไม่ได้

หลังการปฏิวัติ พ.ศ.๒๔๗๕ ประชาธิปไตย(เลือกตั้ง) ที่ตั้งอยู่บนนัยยะระบบการเมืองในสมัยนั้น ได้สั่นคลอนลง รัฐราชการขนาดใหญ่นี้ก็พัฒนาไปสู่การเป็นรัฐราชการเผด็จอำนาจ(ตำรวจ และทหาร) ในยุคจอมพล ป.พิบูลสงคราม และ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

ความเป็นรัฐราชการ(ทหาร และตำรวจ) ขนาดใหญ่ จึงกลายเป็นพลังอำนาจการเมืองที่ขัดขวาง พัฒนาการของระบอบประชาธิปไตย

นอกจากนี้ รัฐราชการดังกล่าวไม่ได้ทำหน้าที่เป็นศูนย์รวบอำนาจทางการเมืองเท่านั้น หากยัง ทำหน้าที่เป็นศูนย์ในการรวบรวมความมั่งคั่งเข้าสู่ศูนย์กลางด้วย

ตัวรัฐจึงเป็นศูนย์ของผลประโยชน์และรายได้(พิเศษ) อย่างเช่น ทหารมีรายได้พิเศษจากราชการลับและการสั่งซื้ออาวุธ ตำรวจมีรายได้พิเศษจากการดูแลบ่อนเถื่อนและการค้าของเถื่อน กรมป่า ไม่มีรายได้พิเศษจากการตัดไม้ทำลายป่า... เป็นต้น

ระบบราชการทั้งระบบจึงกลายเป็นระบบแสวงหาประโยชน์เพื่อความมั่งคั่งของบรรดา ข้าราชการ โดยเฉพาะข้าราชการชั้นผู้ใหญ่

ประเด็นที่สำคัญไม่น้อยกว่ากันคือ รัฐราชการไทยดังกล่าว ถือว่า เมืองหลวง หรือ กรุงเทพมหานคร เป็นทั้งศูนย์กลาง กรุงเทพมหานครจึงพัฒนากลายเป็นศูนย์ของระบบราชการและระบบทหาร เป็นทั้งศูนย์ ของเศรษฐกิจ ศูนย์ของวัฒนธรรม และศูนย์การศึกษาในเวลาเดียวกัน

การพัฒนาการจึรวมศูนย์อย่างยิ่ง หรือที่คนทั่วไปกล่าวกันว่า

ประเทศไทย ก็คือ กรุงเทพฯ

อำนาจ และผลประโยชน์ทุกอย่างขึ้นกับชนชั้นนำในกรุงเทพ และบรรดาเจ้านายที่ส่ง ตรงจากกรุงเทพไปกินเมือง

ทรัพยากรที่มีค่าทุกอย่าง ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนได้กลายเป็นสมบัติส่วนตัวของชนชั้นนำหรือของผู้มี อำนาจในกรุงเทพทั้งหมด

แม้กระทั่ง ชนชั้นนำใหม่(พ่อค้าคนจีน) ที่ก่อเกิดขึ้นหรือจะร่ำรวยขึ้นได้ ก็ต้องรู้จักการทำมาหา กินกับรัฐราชการ

รัฐราชการขนาดใหญ่และรวมศูนย์ ดังนั้นแทนที่จะพัฒนาเป็นรัฐรับใช้ประชาชนกลับ กลายเป็นรัฐที่มีอำนาจเหนือประชาชน กลายเป็นตัวกาฝาก โกงกิน และกลายเป็นศูนย์ คอรัปชั่นใหญ่ที่สุด

นอกจากนี้ เมื่อรัฐทหารและข้าราชการมีขนาดใหญ่ มีจำนวนข้าราชการมาก รัฐราชการดังกล่าว ก็กลายเป็นศูนย์บริโภคงบประมาณแผ่นดินจำนวนมหาศาลโดยปริยาย

ทุกวันนี้ งบประมาณแผ่นดินกว่า ๗๐ เปอร์เซ็นต์ ถูกใช้เพื่อเลี้ยงดูข้าราชการ

ความมั่งคั่งของชนชั้นนำไทย (นายทุนและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่) จึงพัฒนาไปพร้อมๆกับการ ขยายตัวของคอรัปชั่น การคอรัปชั่นจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมการเมืองไทย

ที่ผ่านมา แม้จะมีการนำเสนอแนวคิดปฏิรูประบบราชการครั้งแล้วครั้งเล่า ผลการปฏิรูปคือ ความล้มเหลว

เมื่อระบบราชการทั้งระบบกลายเป็นศูนย์คอรัปชั่น ชนชั้นนายทุนและบรรดานักการเมืองก็เติบโตขึ้นมาด้วยวัฒนธรรมคอรัปชั่น ดังนั้น ศูนย์กลางของรัฐบาลหรือ ระบบรัฐบาล และระบบรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้ง (ถ้าช่วงนั้นมีการเลือกตั้ง) ก็พลอยพัฒนาไปเป็นศูนย์ใหญ่ของการคอรัปชั่นไปด้วย

ไม่เพียงแต่เรื่อง การโกงกิน(งบประมาณ) เท่านั้น ยังมีการค้ายาเสพติดและค้าของเถื่อนตามมา

หลังเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา ๒๕๑๖ การเมืองไทยในระดับศูนย์กลางได้เกิดการปฏิรูปครั้งใหญ่ และก้าวเข้าสู่ยุคที่ชนชั้นพ่อค่านายทุนได้เข้ามาบีบคั้นทางการเมือง ผ่านระบบรัฐสภาและรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง

แต่วัฒนธรรมคอรัปชั่นกลับแพร่ระบาดไปทั่วระบอบการเมืองที่เรียกว่า **ระบอบรัฐบาล และรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้ง**

ส่วนหนึ่งเนื่องจาก ชนชั้นนายทุน และ ชนชั้นกลางที่เข้ามาสู่การเลือกตั้ง เรียนรู้วัฒนธรรมคอรัปชั่นมาตั้งแต่ช่วงที่ทำมาหากินกับระบบรัฐราชการ

อีกส่วนหนึ่งเนื่องจาก ชนชั้นนายทุนไทย ไม่มีคำว่า ‘ผลประโยชน์ร่วม’ ‘ผลประโยชน์แห่งชาติ’ หรือ ‘ผลประโยชน์ระยะยาว’

ทุนนิยมแบบไทยๆ ได้เติบโตขึ้นมาจากลัทธิ **‘มือใครยาวสาวได้สาวเอา’**

ประเทศไทยในยุคทุนนิยมและประชาธิปไตยเลือกตั้ง บรรดานายทุน และนักการเมืองที่สนใจการเมืองจึงมุ่งเข้ามาเพื่อหาอำนาจ หาประโยชน์ส่วนตัว และหาประโยชน์ให้พวกพ้องเท่านั้น เรื่องอุดมการณ์ทางการเมือง หรือการทำเพื่อประเทศชาติจึงกลายเป็นเพียงเรื่องไร้สาระ

ผลที่ตามมา ตัวรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งเองซึ่งทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการจัดสรรงบประมาณแผ่นดินขนาดใหญ่กลายเป็นศูนย์กลางในการจัดสรรการคอรัปชั่น

อำนาจในการจัดสรรงบประมาณดังกล่าวได้กลายเป็นรายได้พิเศษของนักการเมือง

งบประมาณแผ่นดินอย่างน้อยประมาณ ๒๐ ถึง ๓๐ เปอร์เซ็นต์ได้กลายเป็นรายได้พิเศษมอบแก่บรรดาคณะรัฐมนตรีและนักการเมือง ดังนั้นพรรคการเมืองและนักการเมืองจึงแปรสภาพเป็นพวกกินเมือง

หลังเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ พฤษภาคมปี ๓๕ ได้มีความพยายามที่จะตรวจสอบและควบคุมพวกนักกินเมืองด้วยการสร้างองค์กรอิสระขึ้น ความพยายามดังกล่าวถือว่า **‘ล้มเหลว’** เพราะองค์ประกอบส่วนใหญ่ของกรรมการองค์กรอิสระมาจากข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งพร้อมที่จะหาประโยชน์จากนักการเมือง

ในเวลาเดียวกัน หลังเหตุการณ์ พฤษภาคม ๓๕ ระบบการเมืองไทยได้ก้าวสู่ระบบการเมืองใหม่แบบราชาธิปไตยในยุคโลกไร้พรมแดน

เพื่อนคนหนึ่งเข้าร่วมในวงสนทนาได้ชิงถามขึ้นว่า

“ก่อนจะพูดเรื่องการเมืองไทยยุคโลกไร้พรมแดน ผมสงสัยประเด็นที่ว่า ทำไมชนชั้นนายทุนไทยและนักการเมืองไทยจึงคิดได้แค่ผลประโยชน์ส่วนตัว ทำไม...นายทุนต่างประเทศหรือชนชั้นนำต่างประเทศจึงสามารถคิดถึงผลประโยชน์ระยะยาวร่วมกันได้”

ผมหันไปตอบเขาว่า

ชีวิตการต่อสู้ทางการเมืองในโลกตะวันตก(จากศตวรรษที่ ๑๖ ถึง ๒๐)รุนแรง และหนักหน่วงกว่าชีวิตการเมืองไทย(สมัยใหม่) มากๆ พวกเขาผ่านการต่อสู้มาหลายยุคหลายสมัย (ฝ่ายยุคการปฏิวัติประชาธิปไตย และยุคปฏิวัติแบบสังคมนิยม) จนก่อให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า **ลัทธิอุดมการณ์** ขึ้น อย่างเช่น ลัทธิเสรีนิยม ลัทธิสังคมนิยม ลัทธิการเมืองสีเขียว

บรรดาลัทธิอุดมการณ์ทางการเมืองเหล่านี้มีส่วนทำให้ชีวิตการเมืองตะวันตกมีแนวคิดเรื่องผลประโยชน์ร่วมระยะยาว

ส่วนบรรดาประเทศโลกที่สามที่ตกเป็นเมืองขึ้น ผู้นำหรือนักการเมืองต้องต่อสู้เพื่อเอกราช บางประเทศต่อสู้กันนานนับสิบๆปี คนกลุ่มนี้จะมีลัทธิอุดมการณ์ในลักษณะชาตินิยม มองชาติเป็นหน่วยร่วมหน่วยใหญ่ที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน

ในกรณีของประเทศไทย เราคนไทยไม่เคยต้องทำสงครามต่อต้านการเป็นเมืองขึ้น เรื่องลัทธิอุดมการณ์การเมือง อย่างเช่น เรื่องชาตินิยม และลัทธิสังคมนิยม มีแพร่เข้ามาบ้าง แต่มีอิทธิพลไม่มากนัก

แม้เดิมที่เราคนไทยเป็นชาวพุทธ แต่เรากลับรับแนวคิดตะวันตก เรื่องแยกศาสนาออกจากการเมือง มาใช้ เรื่องการเมืองกับเรื่องศีลธรรมจึงถูกแยกออกจากกัน

เราจึงเห็น บรรดานายทุน และนักการเมืองส่วนใหญ่มองการเมืองในแง่อำนาจและผลประโยชน์ที่จะได้มา ไม่มีใครสนใจแม้แต่เรื่อง ‘ศีลธรรม’ หรือ ‘ความดีงาม’

กล่าวโดยสรุป ฐานวัฒนธรรมทางการเมืองของเราถือว่า อ่อนแอ ไร้อุดมการณ์ที่ดีงาม และไร้รากวัฒนธรรมเดิมที่ดีงามด้วย จึงมุ่งคิดแต่เฉพาะเรื่องประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่ตั้ง

เรื่องวัฒนธรรมการเมืองนี้สำคัญมาก และถือว่าเป็นส่วนที่แก้ไขยากที่สุด

ผมขอผ่านเรื่องนี้ไปก่อน คงต้องถกกันเป็นประเด็นยาวภายหลัง

ย้อนกลับมาพูดเรื่อง ‘ระบอบการเมืองไทย’ ผมเริ่มกล่าวต่อ

พอถึงยุคโลกาภิวัตน์ การเปิดเสรีทางการเงิน และการขยายตัวของตลาดเงินและตลาดทุน ได้ทำให้การเมืองไทยเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคราชาธิปไตยแบบเต็มตัว

การเมืองได้กลายสภาพเป็นการลงทุนขนาดใหญ่และใหญ่มาก ทุนที่ใช้ลงสามารถระดมมาจากตลาดทุนทั่วโลก

นายทุนที่เชื่อมกับตลาดทุนดังกล่าว จะสามารถระดมเงินเข้ามานับหมื่น ๆ ล้านได้ ทั้งจาก ต่างประเทศหรือในประเทศ เพื่อสร้าง ‘พรรคขนาดใหญ่’ ที่มีอำนาจเด็ดขาดเหนือการเมืองไทย

เพื่อนอีกคนถามขึ้นว่า

“อาจารย์กำลังบอกว่า ยุคคุณทักษิณแตกต่างจากยุคการเมืองแบบเก่า ตรงเรื่องการระดมทุนทางการเมือง ซึ่งอาจจะมาจากที่ไหนก็ได้ เช่น จากสิงคโปร์ หรือตะวันออกกลาง รึ?”

ถ้าจริง...อย่างนั้น นายทุนสิงคโปร์ก็ตั้งรู้ว่าจะหาประโยชน์จากนักการเมืองไทย หรือการมีอำนาจเหนือการเมืองไทยได้อย่างไร ไซ้ไหม?”

ผมตอบว่า

ถูกต้อง แต่อย่าลืมนะ...ในยุคโลกไร้พรมแดน นักลงทุนจะมองโลกเกินกว่าประเทศ นายทุนใหญ่ของสิงคโปร์ก็มองไทยไม่ต่างจากนายทุนไทยมองลาว มองกัมพูชา และพม่า

ในขณะที่นายทุนใหญ่ของไทยก็คิด “เราจะเอาประโยชน์จากลาว จากพม่า และจากกัมพูชาได้อย่างไร” นายทุนสิงคโปร์ก็คิด “จะยึดครองศูนย์ธุรกิจกรุงเทพได้อย่างไร”

เพื่อนคนหนึ่งสวนขึ้นว่า

“ผมเริ่มเข้าใจแล้ว ทำไมคุณทักษิณจึงต้องขายกิจการของตนเกือบทั้งหมดให้แก่กลุ่มทุนสิงคโปร์ และได้เงินมาถึง ๗๓,๐๐๐ ล้าน”

ผมขยายความต่อ

ธุรกิจการเมืองสมัยใหม่ไม่ได้ดำเนินอยู่ภายใต้กรอบของประเทศ แต่ทำธุรกิจแบบข้ามพรมแดน การหาประโยชน์แบบข้ามพรมแดนนี้ต้องอาศัยการผูกขาดอำนาจเหนือการเมือง และใช้อำนาจการเมืองไปหาประโยชน์ อย่างเช่น การร่วมทุนกันสร้างอภิมหาโครงการแบบข้ามชาติ การร่วมกันปันหุ้น ปันค่าเงิน และปันอสังหาริมทรัพย์แบบข้ามชาติ หรือพูดง่าย ๆ ยุคนี้แหล่งผลประโยชน์ใหญ่ทางการเมืองไม่ได้มาจากการหาประโยชน์จากการโกงกินงบประมาณแผ่นดิน

ดังนั้น การเมืองใหม่ยุคทักษิณมีคส์จึงหันมาโกงกินแบบข้ามชาติ และหากำไรผ่านการปันกำไรทางเศรษฐกิจ (ให้พอง และให้แตก) การปัน และทำลายค่าเงิน ร่วมกับการสร้างอภิมหาโครงการ เป็นสำคัญ

ผมหยุดแล้วถอนใจแรง กล่าวต่อว่า

“ผมขอหยุดวิเคราะห์การเมืองที่ผ่านมาเพียงเท่านี้ เพราะในช่วงการเมืองยุคทักษิณมีคส์ มีงานหลายชิ้น ที่นำเสนอปัญหากันอย่างกว้างขวางมากต่อมากแล้ว”

ผมกล่าวแบบสรุปว่า

การวิเคราะห์ถึงที่มา และปัญหาการเมืองที่ผ่านมาทำได้ไม่ยากนัก แต่...ถ้าจะพูดถึงการสร้างการเมืองใหม่ ถือว่าเป็นเรื่องยาก...มาก ๆ เพราะเราต้องคิด ‘แก้’ หรือ ‘ลด’ ขนาดระบบรัฐราชการขนาดใหญ่ รื้อทิ้งระบอบการเมืองรัฐสภาแบบโคตรโกง หรือระบบธนธิปไตย

และเราต้องสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยขึ้นมาใหม่ รวมทั้งต้องสร้างผลประโยชน์ร่วม
แห่งชาติ หรือผลประโยชน์ระยะยาวขึ้นมาด้วย”

ผมกล่าวเสริมต่อว่า

เวลาที่ผมคิดอะไรไม่ออก ผมชอบอ่านคัมภีร์ อิจิง ศาสตร์ตะวันออกเรื่องนี้จะสอนเราให้เข้าใจ
เรื่องความสำคัญของ ‘จังหวะ’ หรือ ‘เวลา’

จะแก้ไขอะไรก็ต้องดูจังหวะว่า จังหวะนี้ เหมาะสมที่จะเสนอทางแก้หรือการปฏิรูป
หรือไม่ ถ้าช่วงเวลานี้คือ ช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงใหญ่ ก็ต้องคิดเปลี่ยนแปลงใหญ่ แต่
...เราต้องเข้าใจ กระแสคลื่นลม หรือ กระแสประวัติศาสตร์ ก่อน ว่ามี ทิศทาง หรือ จังหวะ
อย่างไร กระแสนี้เราจะดูจากประเทศไทยเท่านั้นไม่ได้ เราต้องเข้าใจในระดับโลกด้วย

หลักนี้จะสอดคล้องกับหลักเต๋าเรื่อง *Flow with the Wind* หรือ การเคลื่อนตัวไปตาม
กระแส พุดอีกอย่างหนึ่งคือ คนตะวันออกจะไม่คิดฝืนกระแส จะคิดจะทำอะไรก็ต้องดูกระแส
คลื่นลมก่อน

ถ้าคลื่นลมรุนแรงมาก ก็ให้นั่งสงบหรืออยู่เฉยๆก่อน รอจนกว่าคลื่นลมสงบ แล้วจึงลงมือกระทำ
การ

ผมได้ขอเพื่อนฯทุกดื่ม้ำและผ่อนคลายบรรยากาศลง ก่อนจะพูดเรื่องจังหวะและการขึ้นลงของ
กระแสโลก

ทฤษฎีคลื่นลูกยาว

ในงานสัมมนา หลังจากหยุดพักสัก ๑๐ นาที ผมเริ่มคุยต่อ

“เพื่อนๆคงรู้ว่า ผมชอบใช้ทฤษฎีที่เรียกกันว่า **ทฤษฎี Chaos** มาอธิบาย คนไทยทั่วไปจะแปล
กันว่า **ทฤษฎีไร้ระเบียบ** ดังนั้น คนส่วนใหญ่จึงมักคิดว่า ทฤษฎีนี้ดูท่าจะเป็นเรื่องเลอะเทอะ ไร้สาระ
ไม่มีกฎเกณฑ์ หรือหาอะไรเป็นกฎเป็นเกณฑ์ไม่ได้

แต่ที่จริงแล้ว ทฤษฎีนี้จะมุ่งเป้าหาระเบียบภายใต้สภาวะธรรมชาติที่ปั่นป่วนวุ่นวาย หรือใช้คำ
ว่า Order out of Chaos

การจะเข้าใจทฤษฎีนี้มีหลัก ๒ ประการ

หลักแรก คือ การเข้าใจโลกแบบองค์รวม หรือแบบบูรณาการ เพราะทฤษฎีนี้เชื่อว่า การ
เปลี่ยนแปลงทุกอย่างล้วนแล้วถูกกำหนดจากปัจจัยหลายด้านในเวลาเดียวกัน ดังนั้น การเป็น
ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านจะทำให้เราจำกัดอย่างยิ่งในการเข้าใจโลก

ปัจจุบัน นักวิชาการไทยเริ่มเข้าใจค่าของการมองโลกแบบองค์รวมมากขึ้น แต่การมองเช่นนี้ก็
ไม่ใช่เรื่องง่ายๆเลย เพราะเราอาจจะต้องประสานแนวคิดหลายสายหลายแนวคิดเข้าเป็นหนึ่งเดียว

หลักที่สอง คือ การหา **วิถีการเคลื่อนตัว** หรือ **ระเบียบภายใต้สภาวะ Chaos** ความจริงแล้วทุกสิ่งในโลกธรรมชาติล้วนเคลื่อนตัวไปภายใต้ปัจจัยกำหนดที่หลากหลายทั้งนั้น แต่ธรรมชาติก็กลับเคลื่อนตัวไปอย่างมีระเบียบเช่นกัน เพียงแต่ว่า **ไม่ใช่ระเบียบหรือวิถีแบบเป็นเส้นตรง** เท่านั้น

หมายความว่า โลกมีวิถีเคลื่อนตัวแบบยึกยัก เป็นลูกคลื่น และพลิกผันไปมาได้

หลักพื้นฐานของระเบียบอันหนึ่ง เราสามารถค้นพบง่าย ๆ จากการพิจารณาธรรมชาติทั่วไป ผมขอเรียกว่า **หลักดอกไม้บาน และเหี่ยวเฉา** (หรือ ขยายแล้วหด รวากับเป็นลูกคลื่น)

ถ้าเราศึกษาชีวิตคน เราก็จะเข้าใจธรรมชาตินี้เพราะชีวิตเราก็จะมีช่วงเติบโตใหญ่ และช่วงชรา

ปัจจุบัน นักวิชาการทางสังคมศาสตร์จำนวนหนึ่งได้เริ่มมองการวิวัฒนาการแบบเป็น **‘ลูกคลื่น พลิกผัน’** กันมากขึ้น

ผมได้ **ทฤษฎีเชิงลูกคลื่นพลิกผัน** นี้มาจากนักคิดชาวรัสเซียคนหนึ่งชื่อ KONDRATIFF และเคยนำเสนอเรื่อง **ทฤษฎีคลื่นลูกยาว** มาครั้งหนึ่งแล้วในงานเขียนเรื่อง **เต๋าแห่งสังคมศาสตร์**

แนวคิดนี้เสนอว่า ประวัติศาสตร์โลกไม่ได้เคลื่อนตัวเป็นเส้นตรง แต่เคลื่อนตัวคดโค้ง รวากับเป็นลูกคลื่นขึ้นและลง อย่างเป็นคลื่นลูกยาว

ผมขอประสานแนวคิดนี้เข้ากับการอธิบายการพลิกผันแบบคลื่นขึ้น-ลงเช่นกัน ในเชิงประวัติศาสตร์การเมือง หรือ EMPIRE

อย่างเช่น งานของ PUAL KENNEDY ซึ่งอธิบาย **การก่อเกิดขึ้นของ EMPIRE** ทาง **การเมือง** ที่ผ่านมามีแต่ละแห่งในโลกว่า จะมีช่วงเวลาสำคัญ ๒ ช่วงคือ ช่วงรุ่งเรือง และช่วงเสื่อม

ผมเองขอนำเอาทั้ง ๒ ทฤษฎีนี้มาใช้แบบผสมประสานกัน โดยการนำเอาแนวคิดของ KONDRATIFF ผสมกับแนวการมองการเปลี่ยนผ่านประวัติศาสตร์การเมืองของ EMPIRE

ประวัติศาสตร์ที่เรียกว่า **คลื่นลูกยาว** แต่ละลูกคลื่นที่เรียกว่ายาวนี้ แต่ละช่วงจะกินเวลาที่แตกต่างกันออกไป บางช่วงก็เป็นช่วงการขยายตัวยาว หลังจากนั้นก็เกิดช่วงวิกฤติยาว ช่วงการขยายตัว และช่วงวิกฤติโดยประมาณความยาวจะใกล้เคียงกัน

นี่คงไม่ต่างจากการสังเกตลูกคลื่นขึ้น-ลงทางธรรมชาติทั่วไป หากคลื่นขาขึ้นสูงมากและยาวมาก คลื่นขาลงจะยาวมากเช่นกัน ถ้าขาขึ้นของลูกคลื่นก้าวขึ้นอย่างรวดเร็ว ก็จะเกิดคลื่นไหลลงแบบหนัก ช่วงเวลาขึ้นและลงจะมีระยะพอๆกันด้วย

ช่วงลูกคลื่นขึ้น (หรือช่วงขยายตัว) ถือว่าเป็นช่วง **พลวัตรเชิงบวก** ช่วงนี้ถือว่าเป็นช่วงการปฏิวัติทางการเมือง การขยายตัวของตลาด และการสร้างระบบการเมืองจะมีระบบระเบียบ หรือมีเสถียรภาพ

ช่วงลูกคลื่นขาลงถือว่าเป็นช่วงเกิดวิกฤติ หรือการหดตัว กล่าวได้ว่าเป็น **พลวัตรเชิงลบ** ช่วงนี้เองถือว่าเป็นช่วงการพลิกผันทางการเมืองหรือของการเผชิญหน้ากันทางการเมือง รวมทั้งการหลุดตัว

ของ EMPIRE ที่ครองอำนาจเหนือโลก โดยทั่วไปถือว่าเป็นช่วงการเติบโตใหญ่ของพลังการเมืองภาคประชาชน หรือที่หลายคนมักเรียกว่า **ช่วงประชาธิปไตย**

เมื่อมองย้อนอดีต

คลื่นลูกนี้เป็นคลื่นที่ยาวมากนี้จะเคลื่อนตัวแบบพลิกผันไปมา

ผมขอเริ่มจากพลวัตรเชิงบวก หรือคลื่นขยายตัวขึ้นหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรมประมาณ ปีค.ศ. ๑๘๕๐ ถึง ปีค.ศ. ๑๙๐๐ ในช่วงนี้ถือว่าเป็นช่วงที่ EMPIRE ของอังกฤษมีอำนาจเหนือระบบโลก ความรุ่งเรืองของการค้าและการขยายตัวของตลาดโลกมีส่วนสำคัญนำสู่การปฏิวัติอุตสาหกรรมซึ่งส่งผลต่อมาทำให้การผลิตสินค้าขยายตัวอย่างยิ่ง และอย่างต่อเนื่องจนเกิดลูกคลื่นไหลขึ้นแบบขยายตัวยาวถึง ๕๐ ปี

หลังจาก ปีค.ศ. ๑๙๐๐ ระบบเศรษฐกิจโลกเริ่มหดตัวเนื่องจากการอิ่มตัวของตลาด และอำนาจของรัฐจักรวรรดิอังกฤษเริ่มเสื่อมลงเพราะต้องเผชิญกับสงครามประชาชนในประเทศต่างๆ ที่ลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่ออิสรภาพในโลกที่สาม ในขณะที่ เยอรมันและสหรัฐอเมริกาเริ่มพัฒนาขึ้น และเริ่มแข่งหน้าอังกฤษในด้านการผลิตเหล็กกล้า

ระบบโลกทั้งใบจึงเริ่มเคลื่อนตัวสู่ช่วงพลวัตรขาลง เกิดวิกฤติทั้งทางเศรษฐกิจและการเมืองในเวลาเดียวกัน ตามด้วยสงครามโลกเพื่อช่วงชิงการขึ้นมามีอำนาจเหนือระบบโลกในช่วงระหว่าง ปี ค.ศ. ๑๙๑๔ ถึง ๑๙๔๕ ถ้าคำนวณเวลาก็ได้ประมาณ ๕๐ ปี เช่นกัน

ช่วงนี้เองที่ประเทศไทยเกิดการปฏิวัติใหญ่ ปีพ.ศ. ๒๔๗๕ ถ้าคิดเป็น ค.ศ. ก็คือ ปีค.ศ. ๑๙๓๒ ซึ่งจัดว่าเป็นช่วงที่ระบบโลกวิกฤติใหญ่ หรือที่เรียกว่า The Great Depression หลังปีพ.ศ. ๒๔๗๕ การเมืองไทยเกิดการผันผวนยาว หรือการช่วงชิงอำนาจกันเอง (หลายปี)

หลังสงครามโลก คลื่นขยายตัวลูกใหม่ก็ก่อตัวขึ้นอีก พร้อมๆกับการเกิดขึ้นของการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ ๒ ที่มีศูนย์กลางอยู่ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ยุคนี้เป็นยุคที่ EMPIRE ของอเมริกามีอำนาจเหนือระบบโลกทุนนิยม ตลาดโลกก็ก้าวเข้าสู่ช่วงการขยายตัวใหญ่อีกครั้งหนึ่ง แต่ความยาวของช่วงขยายครั้งนี้สั้นลงอาจเนื่องจากประสิทธิภาพทางการผลิตในยุคอุตสาหกรรมใหม่มีความสามารถในการผลิตสูงกว่าเดิม ทำให้เศรษฐกิจโลกมีช่วงเวลาขยายตัวสั้นลง

ช่วงขยายนี้ ถ้าคิดแบบคร่าวๆน่าจะเกือบ ๒๓ ปี ถ้าคิดจากปีค.ศ. ๑๙๔๕ ถึงประมาณปี ๑๙๖๘ หรือ ๑๙๗๐

พอถึงประมาณปีค.ศ. ๑๙๗๐ เศรษฐกิจโลกก็เคลื่อนตัวสู่กระแสขาลงอย่างชัดเจน เริ่มจากการหดตัวของตลาดโลก และ EMPIRE ของอเมริกาเริ่มทรุดตัว เพราะไปแพ้สงครามในเวียดนาม ตามด้วยวิกฤติน้ำมัน และวิกฤติค่าเงินดอลลาร์

เมื่อระบบโลกก้าวสู่วิกฤติใหญ่ ประเทศไทยก็ก้าวเข้าสู่ช่วงวิกฤติการเมืองใหญ่ เริ่มจากการลุกขึ้นสู้ของภาคประชาชนในช่วง ๑๔ ตุลา (ค.ศ. ๑๙๗๓) ตามด้วยการปราบใหญ่ในเมื่อ ๖ ตุลา (๑๙๗๖)

หลังจากนั้นก็เกิดการขยายตัวของสงครามประชาชนในชนบท วิกฤติการณ์เมืองมาลงโดยกันประมาณปี ค.ศ. ๑๙๔๐ และตามต่อมาด้วย วิกฤติเศรษฐกิจใหญ่ ในช่วง ปีค.ศ. ๑๙๔๐ ถึง ๔๓ เนื่องจากในช่วงนี้ ระบบโลกใหญ่พุ่งเข้าสู่วิกฤติทางเศรษฐกิจใหญ่อีกครั้งหนึ่ง ประเทศทุนนิยมใหม่ ทั้งในลาตินอเมริกา และแอฟริกา เริ่มล้มละลาย

วิกฤติการณ์หดตัวของระบบเศรษฐกิจ ส่งผลต่อมาด้วยการลดลงของจักรวรรดิรัสเซีย ประมาณปี ค.ศ. ๑๙๔๗ ดังนั้น ระบบโลกที่เคยแบ่งเป็น ๒ ค่ายก็สิ้นสภาพลง

นี่คือ ผลของพลวัตรชาลงยาว นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงระบบโครงสร้างอำนาจของระบบโลกทั้งระบบ

หลังจากนั้น ระบบเศรษฐกิจการเมืองโลกก็เกิดช่วงขยายตัวใหม่ ช่วงขยายตัวใหม่นี้เรียกว่า ช่วงกระแสโลกาภิวัตน์ เริ่มประมาณ ปีค.ศ. ๑๙๘๗

กระแสการปฏิวัติใหม่ที่ว่า *กระแสโลกาภิวัตน์* นำสู่การขยายตัวของระบบเศรษฐกิจโลกครั้งใหม่ พร้อมๆกับการพยายามของสหรัฐอเมริกาที่จะสถาปนาตัวเอง หรือ EMPIRE ขึ้นมาในฐานะผู้นำเดี่ยวเหนือระบบโลก

ระบบโลกก็ก้าวสู่ช่วงขยายตัวยาวอีกครั้งหนึ่ง เริ่มด้วย การขยายตัวของสินค้าไฮเทค รวมทั้งการขยายตัวของเงินตราและสื่อสารแบบไร้พรมแดน การเคลื่อนตัวแบบขยายครั้งนี้ต่างแบบกว่าครั้งอื่นๆ เพราะเป็นการขยายตัวแบบฟองสบู่ ที่มีปรากฏการณ์การแตกของฟองสบู่ ซึ่งเป็นผลจากการขยายตัวเป็นช่วงๆ

ทุกจุดที่ขยายใหญ่ ก็แปรสภาพเป็นจุดวิกฤติใหญ่

เริ่มที่ญี่ปุ่น ซึ่งเศรษฐกิจขยายใหญ่มาก จนเกิดการแตกของฟองสบู่ในปี ค.ศ. ๑๙๙๐ ต่อมาจุดขยายใหญ่ก็เคลื่อนตัวสู่เอเชียและแตกอีกเมื่อปี ๑๙๙๗ หลังจากนั้นก็เกิดการขยายตัวใหญ่ที่สหรัฐอเมริกา และตามด้วยวิกฤติครั้งใหม่ เริ่มจากการหดตัวของสินค้าไฮเทค และฟองสบู่ก็แตกอีกครั้ง ในช่วงปี ค.ศ. ๒๐๐๑ (ส่วนหนึ่งมาจากการปั่นตลาดใหม่ ที่เรียกว่า E-economy)

ผู้นำสหรัฐใช้วิธีเปลี่ยนวิกฤติเป็นโอกาส นี่คือการมาของสงครามในรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า สงครามต่อต้านผู้ก่อการร้าย

ผู้นำสหรัฐหวังว่าจะใช้เงื่อนไขสงครามสร้างฐานะหรืออำนาจเหนือระบบเศรษฐกิจและการเมืองโลก

ถึงอย่างไร คลื่นขยายตัวยาวครั้งนี้ก็ไม่ยาวมากนัก น่าจะน้อยกว่า ๒๐ ปีเล็กน้อย เพราะประมาณ ปีค.ศ. ๒๐๐๖ สภาวะการทรุดตัวของเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกาเริ่มปรากฏให้เห็น พร้อมการเกิดขึ้นของวิกฤติน้ำมัน วิกฤติค่าเงินดอลลาร์รอบใหม่ และตามด้วยการแตกของตลาดอสังหาริมทรัพย์ขนาดใหญ่ และการทรุดตัวของตลาดหุ้น หรือที่เรียกว่า **วิกฤติซับไพรม์** ซึ่งนักวิชาการบางท่านเรียกว่า **Hamburger Crisis**

เพื่อนอาวุโสท่านหนึ่งกล่าวแทรกขึ้นว่า

“อาจารย์กำลังบอกว่า วันนี้...กระแสโลกาภิวัตน์ที่ยิ่งใหญ่กำลังก้าวสู่ช่วงถดถอยใหญ่ และเรากำลังเผชิญพลวัตรแบบลบบีกครั้งหนึ่งหรือ

ถ้าผมเข้าใจอาจารย์ไม่ผิด พลวัตรเชิงลบจะนำมาซึ่งช่วงการเปลี่ยนใหญ่ของโครงสร้างทางการเมืองและก่อให้เกิดกระแสประชาภิวัตน์”

ผมตอบเพื่อนท่านนั้นว่า

“ในช่วงพลวัตรขาลง คนไทยจะต้องเผชิญวิกฤติหลายลูกพร้อมๆกัน ทั้งภายใน และภายนอก”

ท่านจึงประหม่นและถามต่อ

“ถ้ามองวิกฤติจากระบบโลก พลวัตรเชิงลบครั้งนี้จะทำให้สิ้นยุคอเมริกาเป็นใหญ่ และประเทศจีนอาจกลายเป็นศูนย์กลางของระบบโลกและตลาดโลก ตลาดทุนโลกจะเกิดการเคลื่อนไหวใหม่ จากเดิมที่มีศูนย์กลางอยู่ที่โลกตะวันตก จะเกิดศูนย์กลางใหม่ที่โลกตะวันออก

เมืองไทยก็จะต้องเผชิญการปฏิรูปการเมืองครั้งใหญ่ คล้ายๆกับยุค ๑๔ ตุลาอีกครั้งหนึ่ง

นี่.....หมายความว่าอีกว่า เรา หรือ คนไทย ทุกคนกำลังจะต้องเผชิญวิกฤติการเมืองและเศรษฐกิจที่ยาวอีกครั้งหนึ่ง อาจจะยาวกว่า ๑๐ ปี ใช่ไหมครับ”

ผมพยักหน้ารับ ตอบท่านว่า “ใช่ครับ” และอธิบายต่อ

วิกฤติครั้งนี้ ชับซ้อนกว่าความเข้าใจเรื่องลูกคลื่นทางเศรษฐกิจการเมืองเท่านั้น เพราะยังมีลูกคลื่นอีกลูกคลื่นหนึ่ง ที่เคลื่อนเข้ามาและก่อให้เกิดวิกฤติแบบซ้อนวิกฤติอีก นั่นก็คือ ลูกคลื่นวิกฤติในด้านสิ่งแวดล้อม

กล่าวอย่างง่าย ๆ ย้อนไปตั้งแต่การปฏิวัติอุตสาหกรรมเป็นต้นมา มนุษยชาติได้หันไปทำลายสิ่งแวดล้อม เพื่อเอาธรรมชาติมาสร้างอารยธรรมมนุษย์ โดยไม่คำนึงว่าสิ่งแวดล้อมจะถูกทำลายลงมากน้อยเพียงใด

วันนี้ ระบบธรรมชาติทั้งระบบกำลังก้าวถึงจุดพลวัตรเชิงลบ เช่นกัน ดังนั้น ขณะที่เราต้องเผชิญกับวิกฤติทางเศรษฐกิจและการเมือง เรายังต้องเผชิญกับวิกฤติทางด้านสิ่งแวดล้อม วิกฤติพลังงาน และวิกฤติน้ำ และรวมไปถึงวิกฤติในด้านสุขภาพด้วย

นี่หมายความว่า ระบบโลกกำลังก้าวสู่ ยุคการเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่มาก และมากกว่าการเปลี่ยนแปลงปกติทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองเท่านั้น

ผมกล่าวแบบสรุปว่า

ที่เล่าเรื่องมาทั้งหมด เพื่อให้เพื่อนๆ เข้าใจเรื่อง **จังหวะของกระแสโลก** ตามแนวคิดของอิจิ และย้อนกลับไปหลักเต๋าที่กล่าวว่า **จะทำอะไร เราต้องคำนึงถึงกระแสคลื่นลมก่อน ถ้าเข้าใจกระแสคลื่นลมว่าเคลื่อนตัวไปอย่างไร เราก็เคลื่อนตัวตามกระแสคลื่นลม**

กระแสคลื่นลมวันนี้ รุนแรงมาก จึงสามารถพลิกผันได้ง่ายๆ

อย่างเช่น อย่าประเมินว่า จีนจะเป็นใหญ่ หรือ ตะวันออกจะกลายเป็นศูนย์เสมอไป โลกข้างหน้าอาจจะพลิกผันรุนแรงมาก เนื่องจากคลื่นลูกนี้มีลักษณะขึ้นเร็วและแรง และจะหลุดตัวแบบเร็วและแรง สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากทุนโลกสมัยใหม่ขยายตัวแบบรวดเร็วมาก ซึ่งเราเรียกว่า Turbo Accumulation จนกลายเป็นพลังอำนาจที่ทรงพลังเกินกว่า ใคร หรือ รัฐใด จะควบคุมได้

ก่อนหน้าเกิดวิกฤติแฮมเบอร์เกอร์ American Empire พยายามอย่างสุดกำลังที่จะทำสงครามเศรษฐกิจครั้งใหญ่ที่จะสกัดพัฒนาการของจีน จึงใช้ทุนเก็งกำไรปั่นราคาน้ำมันและราคาวัสดุพื้นฐานทั้งหมดที่ใช้ในการผลิต และพยายามเข้าไปทำให้เศรษฐกิจจีนเกิดสภาวะที่เรียกว่า Over Heat (โอเวอร์ฮีต)

เจตนาเพื่อให้ฟองสบู่จีนแตก ก่อนที่ฟองสบู่อเมริกาจะแตก

แต่ปรากฏว่า วันนี้ ฟองสบู่อเมริกาแตกก่อน แต่ถึงอย่างไร การแตกของฟองสบู่อเมริกาไม่ใช่ข่าวดีนัก เพราะจะไปเร่งให้ชนชั้นนำอเมริกันพยายามทุกทางที่จะทำให้เศรษฐกิจจีนและฟองสบู่จีนแตกด้วย

นี่คือ ยุทธศาสตร์สำคัญของการแข่งขันอำนาจในระบบโลก

ปีนี้ (๒๐๐๘) หรือ ปีหน้า (๒๐๐๙) เศรษฐกิจจีนจะเกิดการหดตัวครั้งใหญ่

นี่น่าจะเป็น โอกาสที่จะเป็นไปได้ ถ้าผู้นำสหรัฐต้องการล้มจีน

ผมคาดว่า หลังจากชนชั้นนำสหรัฐพยายามแก้ไขปัญหาฟองสบู่ที่เกิดขึ้นได้ในระดับหนึ่งแล้ว ก็จะต้องหันมาสกัดจีนและเอเชียรอบใหม่ เพราะไม่เช่นนั้น จีน หรือ เอเชีย จะกลายเป็นศูนย์ของระบบเศรษฐกิจโลกใหม่

การหดตัวของตลาด (อเมริกา ยุโรป และญี่ปุ่น) การไหลขึ้นของราคาน้ำมันและราคาพืชผล ปัญหาเงินเฟ้อเงินฝืดอย่างรุนแรง และความผันผวนของค่าเงิน การทรุดลงของการท่องเที่ยว จะหันมากระทบเศรษฐกิจจีนอย่างแรง นอกจากนี้ จีนอาจจะต้องเผชิญกับการกีดกันการค้าทั้งโดยตรงและทางอ้อม

ผมประเมินว่า ถ้าจีนและอินเดียไม่สามารถต้านทานได้ วิกฤติใหญ่มากก็จะเคลื่อนเข้าสู่เอเชีย น่าจะไม่เกินปี หรือ ๒ ปีนี้ หลังจากนั้นระบบเศรษฐกิจโลกทั้งระบบจะก้าวเข้าสู่ช่วง The Great Depression อีกครั้งหนึ่ง

ผมได้กล่าวซ้ำในวงสัมมนาว่า

“นี่คือ การคาดการณ์เท่านั้น จะเกิดหรือไม่นั้น เราคงต้องรอดู”

และกล่าวสลับไปว่า

“นี่คือ สภาวะพิเศษของวิกฤติที่ก่อตัวขึ้นในช่วงนี้ เป็น วิกฤติซ้อนวิกฤติ จึงยุ่งยากอย่างยิ่งที่จะแก้ไข

บางคนจึงเรียกช่วงนี้ว่า ช่วงกลียุค”

ที่สำคัญ การเข้าใจโลกผ่าน *ทฤษฎีกระแส* หรือ *คลื่นลูกยาว* จะช่วยให้เราคาดการณ์อนาคต หรือ ทำนายอนาคตได้พอสมควร และอาจจะทำนายได้แม่นยำบรรดาหมอดูแม่นๆ เสียอีก

อย่างเช่น เราจะพอเดาได้ว่า

ระบบการเมืองโลกกำลังก้าวสู่ยุคหลังยุคอเมริกาเป็นใหญ่

ระบบพลังงานโลกจะก้าวผ่านยุคน้ำมัน และเข้าสู่ยุคพลังงานทางเลือก

ระบบเศรษฐกิจโลกกำลังก้าวสู่การสิ้นยุคโลกาภิวัตน์ (ปั่นกำไรกันอย่างเสรี) และก้าวเข้าสู่ยุคการพัฒนาแบบยั่งยืน

กระบวนทัศน์และวัฒนธรรมแบบตะวันตกจะสถาปนาตัวเองขึ้นมาเป็นวิถีวัฒนธรรมโลกใหม่ แทนที่วัฒนธรรมตะวันตก

ก่อนจบประเด็นที่เพื่อนซักถาม ผมย้ำว่า

‘การเดาอนาคตได้’ สำคัญอย่างมาก

ศาสตร์ที่สำคัญที่สุดของคนตะวันออกโบราณ คือ ศาสตร์ว่าด้วยการทำนายอนาคต เพราะถ้าเราเดาอนาคตได้ การคาดเดาได้จะช่วยให้เรารู้ว่า จะสร้างอนาคตอย่างไร

“การเมืองใหม่” แนวตะวันออก

เพื่อนคนหนึ่งยังอยากแลกเปลี่ยนอีก ได้ตั้งคำถามใหม่ว่า

“อะไร คือ การเมืองใหม่แบบแนวตะวันออก”

ผมตอบเขาว่า “อย่าไปคิดแบบสุดขั้วว่าทุกอย่างที่มาจากตะวันตกเลว จนเราอาจจะมองข้ามค่าของวัฒนธรรมตะวันตก อย่างเช่น เรื่องการคิดอย่างเป็นระบบ รวมทั้งการสร้างระบบเศรษฐกิจการเมืองที่ซับซ้อน และแนวคิดเรื่องประชาธิปไตย ที่ต้องถือว่ามีค่ามาก เป็นเรื่องที่เราต้องเรียนรู้”

เราต้องเริ่มต้นใหม่จากความเข้าใจที่ว่า ทุกชุดวัฒนธรรมโบราณ ไม่ว่า ‘ออก’ หรือ ‘ตก’ ล้วนมีค่าด้วยกันทั้งนั้น

ผมได้กล่าวต่อ

“มีเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งที่เราสามารถเรียนรู้จากศาสตร์ตะวันออก คือ เรียนรู้วิธีการรักษาโรคแบบตะวันออก”

นักวิชาการทั่วไป เวลาคิดถึงการเมืองใหม่ ก็ตั้งคำถามว่า วิฤติอยู่ตรงไหน ก็ฉีดยาแก้โรคไปที่ตรงนั้น

นี่คือ วิธีรักษาโรคแบบตะวันตก ซึ่งดูตรงประเด็นดี และน่าจะเป็นที่มาของแนวคิดเรื่อง ‘๗๐ และ ๓๐’ หรือ ‘๕๐ และ ๕๐’

วิถีคิดแบบนี้มักจะหนี *สภาวะสงคราม* หรือ *การเผชิญหน้ากัน* ไม่พ้น

อย่างเช่น หมอจะฉีดยาเพื่อไปทำลายเชื้อโรคโดยตรง บรรดาเชื้อโรคก็จะสู้เพื่อความอยู่รอด

โรคทางสังคมก็มีธรรมชาติไม่ต่างกัน เราจัดการไอ้พวกคอรัปชั่นโดยตรง บรรดานักคอรัปชั่นก็ต้องก่อสงครามเพื่อปกป้องตัวเอง

หมอตะวันออกจะมองโรคแบบองค์รวมก่อน และมักจะไม่รักษาตรงจุดที่เป็น แต่กลับไปรักษาที่อื่น ๆ ก่อน

อย่างเช่น ผมมีปัญหาเรื่องปวดเข่า ผมไปหาหมอนวด หมอจะไม่เริ่มรักษาที่เข่าโดยตรง เขาจะพิจารณาดูบรรดาเส้นที่ต่อเชื่อมมายังเข่า ว่าตึงหรือไม่ตึง ถ้าตึงมากก็จะนวดจุดที่ตึงโดยไม่สนใจที่เข่าเลย

ก่อนจะนวดเส้น หมอก็จะมองดูที่ระบบโครงสร้างทั้งหมดก่อนว่าเราอ้วนไปหรือไม่ ถ้าพบว่าอ้วนไป หมอจะบอกว่าโครงสร้างร่างกายไม่ได้ดูดี เนื่องจากคุณอ้วนเกินไป เขาก็ต้องรับน้ำหนักมาก

หมอจะเตือนเราว่า สาเหตุที่ทำให้เราอ้วนมาก ก็เพราะเราเข้าใจร่างกายผิด เรามักจะเข้าใจว่าร่างกายคือกลไกที่รับใช้เรา เท่านั้น

ยิ่งกิน ยิ่งอ้วน

เราจึงไม่เคยคิดว่า การกินเก่งจะส่งผลอย่างไรต่อกาย

หมอตะวันออกจึงมักแก้โรคที่ ‘ใจ’ ก่อนเสมอ

‘การสร้างการเมืองใหม่’ ก็เช่นกัน ต้องสร้าง ‘ใจร่วม’ ของคนทั้งชาติก่อน

ถ้าใจร่วมเกิดขึ้นได้ เราก็สร้าง ‘ผลประโยชน์ระยะยาวร่วม’ ได้ และสร้างการเมืองอนาคตของทุกคนได้

ใจร่วมจะเกิดขึ้นได้อย่างไร?

คำตอบคือ

ต้องใช้ สื่อสาร ทวี วิทย์ และโทรทัศน์

ต้องทำให้คนทั้งแผ่นดินตระหนักร่วมกันว่า ประเทศไทยกำลังเผชิญวิกฤติใหญ่ ทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และการเมือง

เราทั้งหมดต้องร่วมกันคิด ร่วมกันวางยุทธศาสตร์ที่ไม่ใช่เพื่อตัวเราเท่านั้น แต่เพื่อลูกหลานของเราในอนาคตด้วย

หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ **นี่คือการสร้างอุดมการณ์ร่วม และ ผลประโยชน์ระยะยาวร่วมของคนทั้งชาติ หรือ การเมืองเพื่ออนาคต**

ในงานเขียนชิ้นที่แล้ว ผมได้นำเสนอยุทธศาสตร์ใหญ่ อันหนึ่ง ที่ผมเรียกว่า **ยุทธศาสตร์พลังฟ้าดินเป็นหนึ่ง**

กล่าวคือ พลังทั้งฟ้าและดินต้องจับมือกัน วางแนวอุดมการณ์ร่วมและยุทธศาสตร์ชาติร่วมกัน โดยใช้พลังสื่อช่วยสร้าง 'ใจร่วม' ขึ้นมา

ถ้าเราคิดแบบทฤษฎีตะวันตก ที่ชอบแบ่งสังคมเป็นชนชั้นและชั้นชนต่างๆ และเชื่อว่าแต่ละชนชั้นมีผลประโยชน์แน่นอนที่ต้องต่อสู้รักษา และในที่สุดจะนำมาซึ่งการต่อสู้ทางชนชั้น มองแบบตะวันตก เช่นนี้ 'ยุทธศาสตร์ฟ้ากับดินประสานเป็นหนึ่ง' จะเป็นไปได้เลย

แต่ถ้าเราเข้าใจแนวคิดตะวันออก(ตามหลักเต๋า) ฟ้าเป็นหยาง ดินเป็นหยิน

หากสามารถประสานพลังหยางกับพลังหยินเข้าเป็นหนึ่ง ก็จะเกิด **พลังในการอภิวัฒน์** ซึ่งจะเป็นพลังสร้างสรรค์ที่ยิ่งใหญ่

ถ้าเราศึกษาประวัติศาสตร์ไทย มีหลายช่วงประวัติศาสตร์ที่พลังฟ้ากับดินรวมเป็นหนึ่ง อย่างเช่น ในช่วงเสียกรุง หรือช่วงกู้ชาติ พระนเรศวรต้องระดมพลังดินหรือผู้คนเข้ามาเป็นหนึ่งเดียว

นอกจากนี้ ถ้าเรามองย้อนประวัติศาสตร์ไทย เราจะพบความเป็นไปได้ในอีกหลายเงื่อนไข อย่างเช่น

ตั้งแต่ยุคสุโขทัย ยุคที่บรรดาไพร่เรียกกษัตริย์ว่า **พ่อ** และเป็นที่มาของหลักการปกครองที่เรียกว่า **พ่อปกครองดูแลลูก**

ถ้าเราศึกษาอาณาจักรเล็กๆโบราณ เช่น อาณาจักรศรีวิชัย เราก็พบความเป็นไปได้อีกด้านหนึ่ง เพราะกษัตริย์ไทยในยุคนั้นได้แนวคิดการปกครองมาจากหลักพุทธว่าด้วย **หลักโพธิสัตว์** กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ **กษัตริย์ ก็คือพระโพธิสัตว์ที่อุทิศตัวเองเพื่อช่วยเหลือประชาชน**

เพื่อนอีกคนถามผมขึ้นว่า

“คุณยุคกำลังบอกว่า สังคมการเมืองไทยโบราณแตกต่างจากสังคมการเมืองตะวันตกอย่างมาก เพราะกษัตริย์ในดินแดนแถบนี้อาจจะไม่ได้คิดเอาเปรียบหรือกดขี่ประชาชนมากนัก คิดแต่จะเป็นกษัตริย์ที่ดีและดำรงตนอยู่บนหลักทศพิธราชธรรมได้

ผมตอบว่า “ถูกต้อง แต่ไม่ได้หมายความว่า กษัตริย์ทุกพระองค์จะเป็นเช่นนั้น”

สังคมการเมืองไทยจึงแตกต่างจากสังคมตะวันตกซึ่งมีการแบ่งแยกชนชั้นที่ชัดเจน ถ้าเป็นสังคมการเมืองตะวันตก เรานำเอาทฤษฎีชนชั้นและการต่อสู้ทางชนชั้นมาใช้วิเคราะห์ได้ง่ายๆ สำหรับกรณีประเทศไทย เราเกือบจะไม่มี **สงครามทางชนชั้น** หรือ **สงครามระหว่างชนชั้น** ไร้กับผู้ปกครอง เลย

เมื่อ กษัตริย์ ดำรงตนในฐานะพระโพธิสัตว์ ฟ้ากับดินก็สามารถประสานเป็นหนึ่ง

วันนี้ **ฟ้า(สีฟ้า) เสนอเรื่อง การปกป้องรักษาสิ่งแวดล้อม**

วันนี้ **ฟ้า(สีเหลือง) เสนอเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง และเรื่อง พลังงานทางเลือก**

และถ้าเรามองหรือศึกษาความต้องการของฝ่ายดิน เราจะพบว่า ฝ่ายดินก็สนใจเรื่องสิ่งแวดล้อม เรื่องพลังงานทางเลือกเช่นกัน นี่คือการร่วมที่สำคัญ

นอกจากนี้ **ฝ่ายดิน(สีแดง) ยังสนใจเรื่อง สังคมสวัสดิการ**

ฝ่ายดิน(สีดำ) สนใจเรื่อง การแก้ปัญหาชาวไร่ชาวนา อย่างเช่น ปัญหาหนี้สินและที่ทำ
กิน

ฝ่ายดิน(สีขาว) สนใจเรื่อง การเมืองใหม่(ที่สะอาด) และ การปฏิรูปวัฒนธรรมและ
การศึกษาใหม่

ถ้าพลังฝ่ายดินประสานกันได้จริง ก็จะทำให้เกิดอุดมการณ์ร่วมและยุทธศาสตร์ร่วม ยุทธศาสตร์นี้จะ
สามารถปรับเป็นยุทธศาสตร์ร่วมของประชาชนทั้งชาติได้

นี่คือ ที่มาของยุทธศาสตร์แห่งชาติ

แต่เราต้องตระหนักความจริงว่า ยุทธศาสตร์แห่งชาตินี้ ไม่อาจจะบรรลุได้โดย
ดำเนินการผ่านระบบราชการ(เก่า)

วิธีแก้คือ 'ออกแบบสร้างรูปแบบใหม่ แบบมีส่วนร่วม' ขึ้น อาจจะเป็นหน่วยงานหรือ
สถาบันอิสระ ที่แยกออกจากระบบราชการ คล้ายๆ กับ ส.ก.ว. หรือ ส.ส.ส. โดยจัดตั้งสถาบันยุทธศาสตร์
ชาติขึ้นประมาณ ๔ หรือ ๕ แห่ง

แห่งแรก คือ สถาบันสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และการพัฒนาพลังงานทางเลือก

แห่งที่สอง คือ สถาบันการเมืองใหม่

แห่งที่สาม คือ สถาบันปฏิรูปวัฒนธรรมและการศึกษาใหม่

แห่งที่สี่ คือ สถาบันสร้างสรรคระบบทุนนิยมแบบเอื้ออาทร และแก้ปัญหาชาวไร่ชาวนา

ทุกสถาบัน ต้องวางยุทธศาสตร์ ๑๐ ปี มีงบประมาณเฉพาะของตัวเอง และมีขั้นตอนในการ
ปฏิรูปสังคมชัดเจน

สถาบันเหล่านี้ จะต่างจากราชการทั่วไป ตรงที่ต้องระดมพลังฝ่ายดิน หรือองค์กรภาคประชาชน
หรือชุมชนต่างๆ ที่เข้มแข็งเข้ามาร่วมกันสร้างชาติในอนาคต หรือกล่าวอีกแบบหนึ่งคือ นี่เป็นสถาบัน
แบบระบบเครือข่ายที่ภาคประชาชนมีบทบาทโดยตรงที่จะเข้ามา 'ร่วมกันคิด-ร่วมกันทำ'

ลูกศิษย์ผมถามขึ้น

"อาจารย์กำลังพูดถึงเรื่อง ปฏิรูปการเมือง ใช่มั้ยครับ"

ผมพยักหน้าตอบเขา

แม้เราอาจจะคิดว่า นี่...ไม่เกี่ยวกับการเมือง เพราะไปหลงยึดว่า การเมืองเป็นเรื่องของรัฐบาล
เป็นเรื่องของระบบสภา เรื่องของพรรคการเมือง หรือเรื่องของรัฐธรรมนูญเป็นสำคัญ

แต่เราลืมไปว่า

หัวใจของการเมือง คือ การสร้างชาติ หรือ ชาติอนาคต

สาเหตุที่ต้อง ประสานพลังฟ้า-ดิน มาช่วยกันผลิตยุทธศาสตร์อนาคตก็เพราะว่า ระบบรัฐบาล
และรัฐสภาปัจจุบันกำลังถูกลากอย่างหนักเพื่อไปแก้ 'วิกฤติแบบซ้อนวิกฤติ' ในทุกด้านที่กำลังถาโถมทบ
เข้ามาแค่แก้ปัญหาไปวันๆ ก็ไม่มีเวลาที่จะคิดสร้างชาติในอนาคตแล้ว

สถาบันทั้งหมดที่ผมคิดขึ้นนี้ น่าจะเป็นสถาบันกึ่งอิสระ และมีแหล่งที่มาของงบประมาณเฉพาะของตนเองที่แน่นอน อาจขึ้นกับสำนักนายกและเชื่อมตรงต่อสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และได้รับความอุปถัมภ์โดยตรงจากสถาบันกษัตริย์ รวมทั้งสถาบันทางเศรษฐกิจและสังคมอื่นๆ

วิธีของปราชญ์ตะวันออก คือ ต้องทำเล็กๆก่อน ให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า เล็กๆ แต่งดงาม ขึ้นมาก่อน อย่างเช่น การทำในระดับชุมชน และเมือง เป็นอันดับแรก

ยกตัวอย่างเช่น เราอาจจะเลือกเมือง และชุมชน ขึ้นมาสัก ๓ แห่ง เช่น ภูเก็ต น่าน สุโขทัย และแม่ฮ่องสอนเป็นจุดทดลอง

วางยุทธศาสตร์ ๕ แนว

แนวแรก คือ ยุทธศาสตร์เมืองนิเวศน์ และสังคมแห่งคุณธรรม และความรู้

แนวที่สอง คือ ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจพอเพียง และชุมชนเข้มแข็ง

แนวที่สาม คือ ปฏิรูปวัฒนธรรมและการศึกษาใหม่

แนวที่สี่ คือ ทุณนิยมเอื้ออาทร

แนวที่ห้า คือ การเมืองใหม่

ประเด็น ๕ แนวยุทธศาสตร์เข้าด้วยกัน ทุกฝ่ายช่วยกันคิด อาจจะมีหลายแบบก็ได้ ใช้เวลาประมาณ ๒ ถึง ๓ ปี ก็จะได้รู้ว่า มีข้ออ่อน หรือ ประสบความสำเร็จ แค่ไหน อย่างไร

ถ้าเราทำสำเร็จในระดับเมืองและชุมชน เราจะก่อเกิดเมืองและชุมชนตัวอย่างทั้งดงาม ถ้าทำสำเร็จ แล้วจึงค่อยๆพัฒนารูปแบบขึ้น แล้วจึงดำเนินงานหรือวางแผนในระดับมลรัฐและระดับชาติ

เพื่อนนักธุรกิจถามขึ้นว่า

“ผมเห็นด้วยกับที่อาจารย์เสนอมานะ แต่...เราจะแก้เรื่อง การคอร์รัปชั่นของรัฐบาล และของสมาชิกสภาฯ รวมทั้งการซื้อสิทธิ์ขายเสียงกันได้อย่างไร”

ผมตอบว่า

นอกจากต้องสร้าง **ใจร่วม** หรือ **ยุทธศาสตร์แห่งชาติ** แล้ว เราคงต้องเริ่มแก้ที่ระบบการเมือง การปกครองโดยเริ่มที่ **‘สถาบันการเมืองใหม่’**

สถาบันนี้ต้องวางแผนและวางฐานสร้างพรรคการเมืองใหม่และสร้างนักการเมืองใหม่ขึ้น แต่ต้องเป็นพรรคที่มีอุดมการณ์จริงๆ

‘การสร้างอุดมการณ์ทางการเมือง’ สำคัญอย่างมากๆ เพราะ **อุดมการณ์** เท่านั้นจึงจะทำให้ นักการเมืองก้าวผ่านเรื่องผลประโยชน์ส่วนตัวได้

ที่ผ่านมา ระบบพรรคการเมืองของเราล้มเหลวเกือบทั้งหมด เพราะพรรคแต่ละพรรคไม่มีอุดมการณ์ที่แน่นอน กลับต้องมาขึ้นต่อผู้นำและผลประโยชน์ของคนใดคนหนึ่งเท่านั้น

สถาบันการเมืองใหม่ต้องวางเป้าหมาย ระดม และสร้างนักการเมืองใหม่ขึ้นมา ทำได้โดยระดม คนดีที่สนใจการเมืองเข้ามาร่วมกัน

เราต้องเริ่มจากเล็กไปหาใหญ่

ตัวอย่างเช่น เราอาจจะเริ่มจากการสร้าง **พรรคการเมืองสีเขียว** ขึ้นมาพรรคหนึ่งก่อน

ระดมผู้คน นักคิด นักวิชาการที่สนใจการเมืองแบบนี้เข้ามาร่วมกันทุกฝ่าย

ร่วมกันวางแผน เพื่อให้เกิดพรรคที่มีอุดมการณ์จริงๆ และให้เกิดพรรคที่เรียกว่า **พรรคมวลชน** ขึ้นจริงๆ

ถ้าเราสามารถสร้างพรรคที่มีอุดมการณ์ขึ้นมาสัก ๓ พรรค เราก็จะสามารถผลิตนักการเมือง
น้ำดี เข้าสู่เวทีทางการเมือง

จำนวน **น้ำเสีย** หรือ **น้ำเน่า** ก็จะลดลง

เพื่อนอีกคนหนึ่งถามว่า

“ต้องแก้รัฐธรรมนูญใหม่”

ผมตอบว่า

“คงต้องแก้ แต่ไม่ใช่เรื่องเร่งด่วน”

สาเหตุที่ต้องแก้รัฐธรรมนูญ เพราะเราต้องแก้ระบบโครงสร้างทางการเมืองด้วย

รัฐที่เราที่ผ่านมาเป็นรัฐขนาดใหญ่มาก เหมือนคนหัวโตแต่ตัวเล็ก ถือว่าเสียดุลอย่างยิ่ง และเรา
ยังรวมศูนย์อำนาจและศูนย์ผลประโยชน์มาไว้ที่เดียว

เราต้องลดขนาดรัฐลง และกระจายอำนาจรัฐออกไป

วิธีการหลักเพื่อแก้คอร์รัปชันคือ การกำหนดกรอบของพื้นที่การเมือง ลดขนาดแต่ละพื้นที่ให้เล็ก
ลง เพื่อดูแลและควบคุมได้ง่ายขึ้น

ศาสตร์ตะวันออกจะให้ความสำคัญของพื้นที่อย่างมากๆ และเชื่อว่า ต้องทำให้พื้นที่มีขนาดเล็กๆ จึงจะทำให้ “งดงาม” ได้

**หัวใจใหญ่ ก็คือ ต้องทำให้เกิด ศูนย์กลางการเมือง ที่มีพื้นที่จำกัด และสะอาด
พอสมควร**

ศูนย์กลางเมืองใหม่ ก็คือ **รัฐบาลกลาง** ซึ่งทำหน้าที่ส่วนใหญ่ในเรื่องต่างประเทศ (หรือสากล)
ผมขอเรียกว่า Inter -Government

**นี่คือ หน่วยศูนย์กลางใหม่ของรัฐไทย ที่จะวางแผน และดำเนินเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับ
เรื่องระหว่างประเทศเป็นสำคัญ**

มีหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อรัฐบาลกลางไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นเรื่องระหว่างประเทศ อย่างเช่น
ดูแลเรื่องวิกฤติสิ่งแวดล้อมโลก การสื่อสารไร้พรมแดน การฝึกความเป็นเอเชีย จะเกี่ยวข้องกับ
ภายในประเทศบ้าง ก็อาจจะเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงและเรื่องยุทธศาสตร์อนาคต เท่านั้น

ถ้าทำ ศูนย์กลางการเมืองให้มีพื้นที่จำกัด และมีขอบเขต ไม่เกี่ยวกับงบประมาณมาก การทำความ “สะอาด” บนพื้นที่ดังกล่าวจะง่าย วัฒนธรรมการเมืองใหม่ที่ปฏิเสธการคอร์รัปชันก็จะก่อตัวขึ้น

ผมคงไม่ต้องอธิบายว่า จะเลือก “ท่านนายก” รัฐมนตรี กันอย่างไร เพราะน่าจะเป็นเรื่องรายละเอียด

สิ่งที่ผมสนใจคือ การเลือกตั้งโดยตรงแบบอเมริกา ที่ใช้ ขบวนการสรรหาท่านนายก ที่ยาวมากกว่าการเลือกผ่านระบบรัฐสภา แต่ผมคิดว่า น่าจะเป็นการเลือกคณะรัฐมนตรีทั้งคณะ (ประมาณ ๕ คน) รวมทั้งตัวนายก ซึ่งเป็นการเลือกได้มากกว่าการเลือกบุคคลเพียงคนเดียว

การเลือกแบบนี้ ผู้คนจะเข้าใจ ความสำคัญของนโยบาย มากกว่าติดที่ตัวบุคคล เพราะผู้สมัครแต่ละกลุ่ม ต้องหาบุคคลที่ดีๆมาประกอบกัน ถ้าคนใดคนหนึ่งมีแผล หรือมีเรื่องคอร์รัปชัน ก็จะเป็นจุดอ่อน

นอกจากนี้ ทุกฝ่ายต้องนำเสนอ ‘นโยบาย’ มาแข่งกัน จึงทำให้การเลือกมุ่งไปที่ การแข่งกันเชิงนโยบาย มากกว่าความเก่งหรือความฉลาดในแง่บุคคล

หน่วยที่สำคัญถัดลงมา ก็คือ Local-Government หรือ รัฐบาลระดับชาติ ที่ดูแล (น่าจะ) เป็น)ขอบเขตรัฐบาลแบบมลรัฐ

วิธีคิดแบบนี้อาจจะถูกต่อต้านมาก เพราะเราเคยชินกับรัฐราชการที่ใหญ่โต และรวบอำนาจที่ศูนย์กลาง

แต่ถ้าเรามองในแง่ประโยชน์ต่อประเทศชาติ รัฐบาลแบบมลรัฐมีข้อดีมากมาย เช่น

ประการแรก ระบบรัฐบาลแบบนี้จะเป็นระบบที่ก่อให้เกิดการกระจายอำนาจ และกระจายความเจริญได้ อย่างเป็นจริง

ประการที่สอง ขนาดพื้นที่ดูแลจะเล็กลง ทำให้ง่ายแก่การปกครอง ซึ่งไม่จำเป็นต้องสร้างระบบราชการขนาดใหญ่ และยังง่ายแก่การตรวจสอบ หรือการทำให้โปร่งใส

วันนี้ ทุกประเทศใหญ่ๆในโลก ไม่ว่า สหรัฐอเมริกา จีน ล้วนมีรูปแบบรัฐบาลแบบมลรัฐกันทั้งหมด หรือแม้แต่ประเทศเล็กๆ อย่างมาเลเซีย และลาว ก็มีรูปแบบรัฐเช่นนี้

นอกจากนี้ ผมคิดว่า การก่อเกิด Inter-Government และ Local- Government จะสอดคล้องกับวิวัฒนาการของโลกอนาคตที่กำลังเคลื่อนตัวสู่โลกไร้พรมแดนมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอจะมีจุดอ่อนบ้าง อยู่ตรงที่ศูนย์ของการคอร์รัปชันจะโยกย้ายจาก Inter-Government มาสู่ Local-Government เป็นสำคัญ

ทางแก้ที่สำคัญคือ ต้องวางฐานประชาธิปไตยที่มั่นคงขึ้นในระดับชุมชนและระดับเมือง ก่อน ก่อนจะไปสร้าง Local-Government

ดังนั้น การสร้าง Local-Government ไม่จำเป็นต้องเร่งร้อน ต้องสร้างฐานประชาธิปไตยที่เข้มแข็งขึ้นในระดับชุมชนและระดับเมืองได้สำเร็จก่อน ก็จะช่วยลดทอนการคอร์รัปชันได้ นั่นเอง

ถ้าเราสามารถสร้าง Inter-Government ที่ค่อนข้างสะอาดได้ เราก็สามารถใช้ Inter คุม Local ได้อีกทอดหนึ่ง

นอกจากนี้ เรายังจะนำเอาหลักคิดตะวันตกเรื่อง การดูแลอำนาจ ๓ ฝ่าย มาช่วย ลดเรื่องการคอร์รัปชันได้ระดับหนึ่ง

ที่สำคัญ เราควรจะลดขนาดหน่วยราชการลงทั้งหมด และเพิ่มเงินเดือนข้าราชการขึ้น เพื่อให้ข้าราชการทุกคนมีฐานะที่ดี

หน่วยงานราชการทั้งหมดควรจะเป็น ‘หน่วยงานกึ่งราชการ’ ทั้งหมดทำหน้าที่ในแง่ให้บริการมากกว่าการปกครอง

สิ่งสำคัญ หน่วยงานกึ่งราชการทั้งหมด ต้องมีเครือข่ายเชื่อมตรงกับภาคประชาชน เปิดให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการปกครองตนเอง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองโดยตรง หรือโดยอ้อมหลักว่า

ที่สุดแล้ว ประชาชนต้องปกครองตนเอง

หลักเต๋ากล่าวไว้ว่า

‘ผู้ปกครองที่ดี’ ต้องรู้วิธีปกครองโดยไม่ปกครอง และวิธีที่สำคัญที่สุดคือ เราต้องทำหน้าที่ปกครองน้อยที่สุด เพื่อให้ผู้ถูกปกครองรู้วิธีปกครองตัวเอง

บทสรุป

มีเพื่อนคนหนึ่งอ่านงานชิ้นนี้จากหนังสือพิมพ์ ฝากถามมาว่า “ระบบการเมืองใหม่” ที่ผมเสนอ ดูจะคล้ายกับระบบประธานาธิบดีแบบอเมริกาเอามากๆ ท่านจึงสงสัยว่า

ระบบแบบอเมริกันจะไม่ขัดต่อการมีอยู่ของสถาบันกษัตริย์ของไทยหรือ !

ผมขอตอบตรงนี้ว่า

โดยหลักคิดพื้นฐาน เรายังจะวางสถาบันกษัตริย์ไว้เหนือระบบการเมือง ไม่ใช่อยู่ภายใต้ระบบการเมือง ถ้าคิดแบบนี้ ตัวระบบการเมืองจะเป็นแบบไหนก็ได้ จะเป็นแบบอังกฤษ หรือแบบสหรัฐอเมริกา ที่นายกฯมาจากการเลือกตั้งก็ได้

ผมเองคิดว่า น่าจะเป็นระบบเลือกกลุ่มผู้นำ หรือ เลือกคณะรัฐบาล เพราะเราเป็นคนตะวันออก เราจะเน้น ‘ความเป็นชุมชน’ ไม่เน้นเรื่องความโดดเด่นในแง่บุคคล อย่างเช่นแบบอเมริกัน

อย่าไปติดเรื่องรูปแบบมากนัก เช่น อย่าไปติดว่า สถาบันกษัตริย์ต้องเป็นแบบอังกฤษเท่านั้น คิดเช่นนี้ เท่ากับมองโลกอย่างติดกรอบที่ตายตัวจนเกินไป

โดยทั่วไปเรามักคิดว่า การสร้างการเมืองใหม่ คือ การปฏิรูประบบการเมืองการปกครอง แต่ผมคิดว่า ‘การสร้างการเมืองใหม่ ที่แท้แล้ว นี่คือการปฏิรูปทางความคิดหรือปฏิรูปทางปัญญาใหม่’

ต้องคิดให้ถูกก่อน ทุกอย่างจึงแก้ไขได้

ลองหันมาคิดแบบตะวันตกบ้าง เราอาจจะพบ ‘คำตอบ’ ที่มีค่าได้เช่นกัน

ทุกวันนี้ ผมถือว่าตัวเองเกษียณแล้ว จึงไปซื้อที่ดินผืนเล็กๆผืนหนึ่งที่เขาใหญ่ ทุกครั้งที่ผมเดินทางไปเขาใหญ่ ต้องผ่านบ้านนักการเมือง นักธุรกิจ และบรรดานายทหารที่โด่งดัง บ้านของพวกเขาเหล่านี้จะดูใหญ่มากๆ บางหลังตั้งตระหง่านอยู่บนเขาสูงราวกับประกาศว่า พื้นที่ภูเขาทั้งหมดเป็นของเขา

มองดูความใหญ่โตอลังการของบ้านแต่ละหลังแล้ว ทำให้ผมย้อนคิดถึงอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกที่ครอบเหนือนชนชั้นนำไทย

เราจึงหลงยึด เน้น หรือ ให้ “ค่า” เฉพาะกับสิ่งที่มีขนาดใหญ่ๆ ใหญ่ๆ ราคาแพงๆ

เราเองติดอาการ อวดรวย อวดใหญ่ และอวดโต

พอเราหลงคิดแบบตะวันตก จึงชอบสร้างอะไรใหญ่ๆ หลงสร้างเมืองหลวงขนาดใหญ่ และรัฐราชการใหญ่

เมื่อผมซื้อที่ดินเสร็จ ผมก็ไม่คิดเรื่องจะสร้างบ้าน ผมบอกเพื่อนๆว่า ต้องปลูกป่าก่อน ปลูกให้นกกา แมลง และสัตว์อื่นๆได้อยู่อาศัย

คงยากที่ใครๆจะคิดอย่างผม หรือไม่ก็ต้องคิดว่า “ผมบ้าแน่ๆ” เพราะคนทั่วไปจะหลงเชื่อแนวคิดตะวันตก ที่เชื่อกันว่ามนุษย์คือศูนย์กลางของโลกนี้

คนตะวันตกชอบสร้างอารยธรรม(ใหญ่) ของมนุษย์เท่านั้น โดยไม่คำนึงถึงโลกธรรมชาติเลย

ผมคิดว่า วันนี้ เราต้องเรียนรู้การสร้างอารยธรรมใหม่ ที่ยอมรับว่าธรรมชาติเป็นศูนย์กลาง ไม่ใช่มนุษย์เป็นศูนย์กลาง

วันก่อน เจอเพื่อนคนหนึ่งเตือนว่า

“ก่อนจะปลูกป่าต้องวางแผนจะสร้างบ้านตรงไหนก่อน”

ผมตอบเพื่อนว่า

ผมไม่เคยคิดวางแผน ตัวผมเองเล็กนิดเดียว จะอยู่ตรงไหนก็ได้ แค่วะท่อมเล็กๆ แทรกลงไปในพื้นที่เล็กๆ ก็พอแล้ว

อาทิตย์ที่ผ่านมา ผมแวะไปพบเพื่อนท่านหนึ่งซึ่งเป็นอดีตนักธุรกิจใหญ่ บ้านท่านสร้างไว้นานแล้ว ใหญ่ราวกับคฤหาสน์

พอไปถึง เพื่อนท่านนี้ก็พาผมไปดูบ้านหลังใหม่ของท่าน ท่านปลูกบ้านหลังเล็กๆขึ้นใหม่บนพื้นที่เล็กๆ พอกับการนอน และมีห้องอ่านหนังสือขนาดจุ่มจุ่มประกอบกับบ้าน เท่านั้น

ท่านกล่าวว่า

“นี่คือ ความสุขเล็กๆ ที่พบ”

ผมทวนคิดถึงคำว่า “เล็กๆ แต่งดงาม” ในใจ

เล็กๆพอตัว พอดี และงดงาม....ก็แค่นี้เอง

วัฒนธรรมแบบตะวันตกสอนเราว่า ที่แท้แล้ว เราคือส่วนหนึ่งของธรรมชาติ การคิดแบบตะวันตกช่วยให้เราตระหนักว่า โลกอนาคต คือโลกที่ธรรมชาติเป็นศูนย์กลาง ไม่ใช่เราเป็นศูนย์กลาง

นี่คือ ฐานคิดเรื่องเมืองนิเวศน์ เมืองที่ไร้มลภาวะ เมืองที่เขียวขจี เมืองที่ไม่มีขยะ เมืองที่มนุษย์อยู่ร่วมกับสัตว์และต้นไม้ได้ เมืองที่ผู้คนเอื้ออาทรต่อกัน เมืองที่ประกอบด้วยชุมชนและธุรกิจเล็กๆ อยู่รวมกันอย่างมีสุข

คิดเรื่องนี้แล้ว ก็ทำให้ผมคิดไปถึงเรื่อง ขนาดของเมืองสุขโขทัยโบราณ หรือ กรุงรัตนโกสินทร์โบราณ เราจะพบว่าขนาดเมืองศูนย์กลางของเราเล็กนิดเดียว

วันหนึ่ง ผมไปเที่ยวชมวัดพระแก้ว แล้วถามตัวเองว่า วังของเราทำไมจึงเล็กนิดเดียว ขนาดเล็กเท่านี้แล้วจะไปปกครองประเทศที่ใหญ่โตได้อย่างไร

คิดทบทวนไปมา ผมจึงคิดถึงหลักเต๋าที่ว่า ต้องให้ผู้ถูกปกครอง ปกครองตนเอง เรื่องอะไรเราต้องไปปกครองคนอื่นฯให้เหนื่อย เขาดูแลตัวเองได้ อย่างเช่น ล้านนา ก็ดูแลปกครองตัวเองได้ นครศรีธรรมราชก็ดูแลปกครองตนเองได้ แล้ว...ทำไมเราต้องไปทำหน้าที่ดูแลเขา

ทำไมสิงคโปร์และมาเลเซีย ประเทศเล็กๆที่ไม่มีทรัพยากรอะไรจึงเจริญกว่าเรา

ส่วนหนึ่งก็เพราะว่า ประเทศเล็กๆมีพื้นที่ และจำนวนประชากรน้อย ย่อมดูแลและปกครองได้ง่ายกว่าประเทศใหญ่ๆ

คนไทยโบราณจึงพบวิธีการปกครองที่ฉลาดมากๆ

ที่สำคัญ คนไทยยังรู้วิธี “ที่ไม่ปกครอง” เรียกว่า “ลัทธิบ้านพี่เมืองน้อง” ผ่านการแต่งงานกันระหว่างกลุ่มคนผู้มีอำนาจ นี่คือการนำเอาหน่วยการปกครองเล็กๆ และงดงามมาเชื่อมเป็นเครือข่ายที่เป็นหนึ่งเดียว หรือเป็นพันธมิตรกัน

อย่างไรก็ตาม เรื่องการสร้างรัฐ เราคงหนีไม่พ้นที่ต้องคิดถึงเรื่องใหญ่ๆ ไว้บ้าง

เวลาขงจื้อ(ปราชญ์จีนโบราณ) ท่านคิดเรื่องใหญ่ๆ อย่างเช่นเรื่องของ EMPIRE ท่านจะคิดเรื่องเล็กๆก่อน และคิดจากเล็กไปหาใหญ่

แนวคิดตะวันตกมักจะเริ่มคิดจากเรื่องใหญ่ๆ ดูว่า อะไรสำคัญที่สุด และมองข้ามเรื่องเล็กๆ เพราะคิดว่า เล็กไม่สำคัญ หรือ สำคัญน้อยมาก จัดว่าเป็นเรื่องที่ไม่มองข้ามได้

ขงจื้อคิดเรื่องประเทศชาติ ท่านกลับสอนว่า **ต้องสร้างครอบครัว ชุมชน และวัฒนธรรมที่เข้มแข็งก่อน**

ถ้าทำไม่สำเร็จ ทุกอย่างถือว่า “ล้มเหลวหมด”

เราจะคิดสร้างระบอบประชาธิปไตย เราก็ต้องคิดสร้างจากฐานครอบครัว ชุมชน และวัฒนธรรมก่อน

นอกจากนี้ คนตะวันตกมักจะคิดแต่เรื่อง ระบบที่มีศูนย์อำนาจขนาดใหญ่ ใหญ่โตที่เต็มไปด้วยระเบียบหรือกฎเกณฑ์ เมื่อระบบไม่มีระเบียบ ก็พยายามสร้างระเบียบใหม่ หรือแก้รัฐธรรมนูญ วันนี้โลกตะวันตกจึงเต็มไปด้วยกฎหมายและกฎเกณฑ์มากมาย ระบบสังคมไทยวันนี้ก็ดูจะไม่ต่างกัน กฎหมายมหาศาลกลายเป็น กรอบ หรือ คอกขังผู้คน ผู้คนแม้จะมีชีวิตในระบบได้ แต่ก็อยู่อย่างไร้สุข

พวกเขาเรียกระบบอำนาจขนาดใหญ่ที่ทำหน้าที่ครอบเหนี่ยวมนุษย์นี้ว่า “ประชาธิปไตย”

ชนชั้นนำไทยก็หลงเชื่อตามตะวันตก เราสร้างรัฐขนาดใหญ่มากขึ้น และให้สิทธิ์คนเพียงไปเลือกตั้ง แล้วเราก็เรียกว่า ‘ระบบประชาธิปไตย’

เรามองข้ามการสร้างฐานประชาธิปไตย

ขงจื้อ แทนที่จะคิดสร้างกฎหมายมากมายมาครอบหัวประชาชน ขงจื้อกลับคิดถึงเรื่อง การสร้างระบบประเพณีและวัฒนธรรมที่งดงาม

ถ้าทุกคนอยู่ในประเพณีและวัฒนธรรมที่งดงาม เราไม่ต้องใช้กฎหมายมากมายมากดหัวประชาชน

ขงจื้อจึงสอนว่า ต้องคิดสร้างระบบครอบครัว และระบบชุมชน ที่มีวัฒนธรรมที่งดงาม และยั่งยืนก่อน

นี่คือ ความฉลาดของขงจื้อ

หลังจากนั้น ขงจื้อก็คิดว่า **จะสร้างคนอย่างไรให้มีคุณธรรม และมีความรู้ในเวลาเดียวกัน** ก่อนจะคิดสร้างระบบขนาดใหญ่

การคิดสร้างฐานการศึกษาของระบบ ก็คือ การคิดปลูกสร้างวัฒนธรรมที่งดงามในระดับครอบครัวและชุมชน

เพื่อช่วยสร้างวัฒนธรรมที่งดงาม ขงจื้อให้ความสำคัญต่อการสร้างหน่วยการศึกษาแบบเล็กๆ จำนวนมากๆ

ขงจื้อให้อิสระแก่หน่วยการศึกษาเหล่านี้ ไม่ต้องขึ้นตรงกับรัฐ ถือว่าเป็นศูนย์การสร้างและผลิตวัฒนธรรมและความรู้

ที่แท้ศูนย์เล็กๆ ก็คือ หัวใจของสร้างวัฒนธรรมครอบครัว ชุมชน และความเป็นเมือง

คนจีน และคนไทยโบราณจะยกย่องผู้มีการศึกษาและพระมากๆ เพราะคนเหล่านี้ทำหน้าที่ที่สำคัญยิ่งคือ **การผลิตคนรุ่นใหม่ ให้มีวัฒนธรรม มีคุณธรรม และมีความรู้**

ขงจื้อย้ำสอนว่า คุณธรรมต้องมาก่อนความรู้

เรามักจะมองข้ามเรื่องการศึกษาและวัฒนธรรม เพราะเราไปหลงให้ “ค่า” ต่อบรรยากาศเมือง และเศรษฐกิจขนาดใหญ่ ว่าสำคัญกว่าวัฒนธรรม

ถ้าคิดแบบตะวันออก ต้องเริ่มสร้างวัฒนธรรมที่งดงามก่อน

วัฒนธรรมประชาธิปไตยนั้นสร้างได้จากล่างขึ้นบน ไม่ใช่จากข้างบนลงสู่ข้างล่าง

ถ้าล่างเข้มแข็งงดงามก็จะกลายเป็นฐานผลิตวัฒนธรรมประชาธิปไตย และการสร้างเมืองใหม่แบบประชาธิปไตยก็จะอุบัติขึ้น

เมื่อจะสร้างระบบการเมืองการปกครอง ก็อย่าคิดเรื่องระบบกฎหมายก่อน แต่ต้องคิดก่อนว่า จะสร้างระบบวัฒนธรรมแบบไหนที่ให้ทุกคนอยู่ด้วยกันอย่างเอื้ออาทร อย่างมีส่วนร่วม และอย่างมีความสุข โดยใช้กฎหมายน้อยที่สุด

คำว่า **ประชาธิปไตย** คำว่า **เอื้ออาทร** และ คำว่า **ความสุข** น่าจะเป็นมรรควิธีหัวใจของการสร้างเมืองใหม่

ค่อยๆ รั้วระบบการเมืองและระบบราชการขนาดใหญ่แบบเก่าๆ ทั้ง ร่วมกันสร้างเป็นระบบการเมืองแบบเล็กๆ แบบเครือข่ายที่ประกอบด้วยหน่วยขนาดเล็กๆ เต็มไปหมด

ที่สำคัญ เราต้องตระหนักว่า **ประชาธิปไตย** ไม่ใช่เรื่องของเป้าหมาย ไม่ใช่เรื่องของรูปแบบ อย่างที่คนตะวันตกคิด แต่ **หัวใจของประชาธิปไตย อยู่ตรงขบวนการในการสร้าง**

ประชาธิปไตย คือ การรวมกันคิด ร่วมกันสร้าง ร่วมกันเป็นเจ้าของ

อย่างเช่น หากเราจะสร้างชุมชนเข้มแข็งและเมืองนิเวศน์ หรือพรรคการเมืองที่เป็นพรรคมวลชน เราต้องเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามาช่วยกันคิด ร่วมกันทำ นี่คือนิยามที่เรียกว่า ‘ประชาธิปไตย’

มองในแง่นี้ ผมจึงเข้าใจว่า **ประชาธิปไตย** จึงเป็นทั้ง ‘ขบวนการ’ และ ‘เป้าหมาย’ ในเวลาเดียวกัน

สุดท้ายที่ผมขอฝากไว้คือ หลักเต๋าเรื่อง การประสาน หยาง และ หยิน ถ้ารู้วิถีประสานพลังที่ตรงข้ามกันให้เป็นหนึ่ง ก็จะก่อเกิดพลังสร้างสรรค์ที่ยิ่งใหญ่ และเป็นประโยชน์ยิ่ง

เราน่าจะนำเอาหลักนี้มาปรับใช้กับความจริงในปัจจุบัน

อย่างเช่น โลกธุรกิจปัจจุบัน คือโลกที่แยกกันเป็น ๒ ฝ่าย คือ ฝ่ายแรงงาน และ ฝ่ายนายจ้าง ถ้าคิดแบบเต๋า เราจะพบว่า การประสานพลังที่ตรงข้ามกันเป็นหนึ่งจะสามารถก่อประโยชน์ให้กับทุกฝ่ายได้ ยิ่งหน่วยธุรกิจที่มีขนาดเล็กๆ ทั่วไป ก็สามารถทำได้หมด

ลองคิดง่ายๆ ถ้านายจ้างดูแลลูกจ้างดี ลูกจ้างก็จะช่วยดูแลเอาใจใส่งานดี เช่นกัน

นี่คือ หลักธุรกิจแบบเอื้ออาทร ถ้าเราเอาหลักนี้มาขยาย เราอาจจะพบวิธีการสร้างระบบสังคมเอื้ออาทรและระบบสวัสดิการวิถีไทยขึ้นมาได้

หลักหยางประสานหยินนี้สามารถใช้ได้ในหลายเงื่อนไข และสามารถนำมาสร้างเป็นยุทธศาสตร์หลักในการสร้างพลังสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ได้

ในงานชิ้นนี้ ผมเสนอหลักสำคัญว่าด้วย **ฟ้าดินประธานเป็นหนึ่ง** ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่ง
ในช่วงเวลาที่บ้านเมืองกลียุคใหญ่เช่นนี้ **นี่คือ ทางออกทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง**

ถ้าเปรียบประเทศไทยเหมือนเรือลำหนึ่งที่ต้องเล่นผ่านคลื่นลมที่รุนแรง และหนักหน่วง
มาก ลำพังแต่มีผู้นำเรือที่ดีอย่างเดียวย่อมไม่พอจะนำพาเรือผ่านคลื่นลมรุนแรงได้... ต้อง
อาศัย ใจที่เป็นหนึ่งเดียว หรือกล่าวว่า คนไทยทุกคนไม่ว่าจะเป็นกลาสีเรือ คนพายเรือ ต้อง
ประธานเป็น “หนึ่ง” เราถึงจะพาเรือแล่นเข้าหาฝั่งได้

มีเพียงเส้นทางนี้.....ทางเดียวเท่านั้น
